

ÖREBRO UNIVERSITET
Ämneslärarprogrammet, inriktning mot arbete i gymnasieskolan
Svenska Va, Självständigt arbete, avancerad nivå, 15 högskolepoäng
HT 2020

”The whole world loves a fighter”

– En studie av ungdomsböckers framställning av maskuliniteter

Sofia Bergman

Handledare: Per Klingberg

Abstract

Sofia Bergman: "The whole world loves a fighter": En studie av ungdomsböckers framställning av maskuliniteter. Svenska Va, Självständigt arbete, avancerad nivå, 15 högskolepoäng, HT 2020.

Uppsatsen analyserar tre skönlitterära böcker vilka är populära hos ungdomar; *Ondskan* av Jan Guillou, *Kampen om Järntronen* av George R.R. Martin och John Greens *Förr eller senare exploderar jag*. Syftet med studien är att uppmärksamma hur manlighet och maskuliniteter framställs och porträtteras för att kunna uppmärksamma hur verkens idealmän konstrueras. Uppsatsens teoretiska ramverk består främst av Raewyn Connells begrepp hegemonisk maskulinitet med särskilt fokus på makt och våldskapital, med vissa komplement av Yvonne Hirdmans terminologier genuskontrakt och könsmaktsordningar. Resultatet visar att de tre romanerna kan placeras på en skala gällande hegemonisk maskulinitet. Makt och våldskapital fyller olika funktion och framstår som viktigast i *Ondskan*, följt av *Kampen om Järntronen* och till sist *Förr eller senare exploderar jag*. Ser vi till en relationell skala är ordningen omvänd.

Nyckelord: Jan Guillou, George R.R. Martin, John Green, hegemonisk maskulinitet, könsroller, genuskontrakt, könsmaktsordning, Idealman, Raewyn Connell, Yvonne Hirdman

Innehåll

Inledning	1
Syfte och frågeställning	2
Teori och Metod	4
Könsroller och genuskontrakt	4
Hegemonisk maskulinitet	4
Idealman	6
Tidigare forskning	6
Tonårspojkars läsning	6
Ondskan	8
Game of Thrones (Kampen om Järntronen)	9
Förr eller senare exploderar jag	10
Romanpresentation	11
Analys	13
Protagonisten	13
Erik Ponti	13
Jon Snow	18
Augustus Waters	23
Platsen	27
Stjärnsberg	27
Muren/Svarta slottet	31
Stödgruppen	33
Känslor	36
Ondskan	36
Kampen om Järntronen	38
Förr eller senare exploderar jag	40
Slutsatser	42
Diskussion	43
Vidare forskning	45
Käll- och litteraturförteckning	46
Litteratur	46
Internet	47

Inledning

Det faktum att vi påverkas av den skönlitteratur vi läser, både i skolan och på fritiden, kan förmodligen de flesta skriva under på. Under min uppväxt fick J.K Rowling miljontals ungdomar att i smyg gå runt och hoppas på att få det där speciella brevet från Hogwarts, precis som Harry Potter fick. Även fast vi visste att det inte existerade på riktigt, att det bara var fiktion. Vi var även många nittitalister som önskade att bli lika starka och modiga som Katniss Everdeen i Suzanne Collins trilogi *Hungerspelen*. Enligt Judith A. Langer är en viktig del av ungas litteraturläsning att kunna använda den så kallade "textvärlden" för att öka den egna kunskapen och erfarenheten. Lyckad litteraturläsning och litteraturundervisning i skolan ska leda till att ungdomarna reflekterar över sina egna åsikter om ämnen som till exempel förtryck, makt, våld och sexism. Det finns en tydlig växelverkan mellan våra fiktiva världar och vår verkliga värld där textvärlden påverkar livet och där livet påverkar den uppfattning vi har om textvärlden (2017, ss.40–41). Men är alla värderingar som litteratur förmedlar bra? Finns det exempel där litteratur förmedlar värderingar och ideal som kan ha negativa följder och som kan påverka läsaren negativt? Kan exempelvis böcker med ett visst mansideal påverka unga pojkar och uppmuntra till ett våldsamt beteende?

Genom att närmare analysera tre populära romaner hos gymnasieelever kommer jag att urskilja vilka typer av uppfattningar och föreställningar romanerna uttrycker. Studien kommer att fokusera på vilka typer av maskuliniteter som framställs och hur manlighet behandlas och värderas. De tre romanerna är Jan Guillous *Ondskan*, *Kampen om Järntronen* av George R.R. Martin och John Greens *Förr eller senare exploderar jag*. Precis som Langer förklarar påverkar de textvärldar vi tillägnar oss våra liv. Skolverket tydliggör detta under beskrivningen av ämnet Svenska och förklarar att människan med hjälp av bland annat skönlitteratur lär känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv (2011, s.1). I ett alltmer våldsamt samhälle där unga män är överrepresenterade både gällande vilka som utsätts och vilka som utsätter andra för våldsbrott (BRÅ 2020) finner jag det betydelsefullt att studera ungdomars i allmänhet och unga mäns i synnerhet, litterära förebilder.

Under rubriken "Ämnets syfte" formulerar Skolverket (2011) en beskrivning av målen med läsande av skönlitteratur:

Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. Undervisningen ska också leda till att eleverna

utvecklar förmåga att använda skönlitteratur [...] som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar (s.1).

Det är viktigt att ungdomar i skolan ges möjlighet att möta texter som speglar erfarenheter och frågor som är relevanta för dem. Texterna bör även ge ungdomarna verktyg att arbeta med de mål som Skolverket formulerar i ovan anförda citat. Samtidigt larmar forskare och lärare om ett alltmer minskat läsintresse hos tonårspojkar. Unga män lever inte upp till många av de krav skolan ställer på dem som läsare av skönlitteratur (Alloway och Gilbert 1997). Vidare kan det finnas en nytta i att skolan inte endast ska erbjuda texter som vuxenvärlden finner moraliskt föredömliga. Men kan vissa texter till och med vara problematiska att arbeta med baserat på de svar och ideal de erbjuder? Genom att närmare analysera populära verk hos unga läsare kan lärare få en djupare kunskap i hur manlighet och maskuliniteter framställs, vilket är aktuellt i denna studie, samt få en bredare grund att stå på vid litteratursdiskussioner med elever. Om läraren är medveten om vilka ideal texterna erbjuder och på vilket sätt textens litterära förebilder konstrueras kan denna medvetenhet utmynna i värdefulla diskussioner med elever kring manlighet, maskulinitet, normer och värderingar. Kännedomen kring vad som är bra och vad som är ”dåliga” värderingar påverkas också av vilket normsystem boken befinner sig i och detta normsystem behöver läraren öva sig i att identifiera – något denna studie bidrar med.

Syfte och frågeställning

Syftet med följande studie är att med utgångspunkt i begreppet hegemonisk maskulinitet¹ analysera tre populära böcker bland gymnasieelever och urskilja hur manlighet och maskuliniteter framställs. I första hand kommer jag att försöka synliggöra vilka ideal och normer respektive verk uttrycker. Genom att uppmärksamma och synliggöra dessa ideal kan jag som lärare på ett djupare plan bli medveten om vilka litterära förebilder, normer och värderingar mina elever exponeras för. Till följd av denna medvetenhet kan en djupare diskussion kring litterära verk inledas med elever med syfte att lyfta fram både, enligt samhället, goda och mindre goda förebilder, normer och värderingar. På så sätt kan jag som lärare hjälpa eleven till en mer betydelsefull läsupplevelse och vidgade reflektioner kring dennes egna åsikter, självbild och förståelse för omvärlden. För att studiens syfte skall kunna besvaras kommer följande frågeställning att fungera som verktyg i analysarbetet:

¹ Begreppet presenteras mer utförligt under rubriken ”Teori och metod”.

- Vilka normer och värderingar framställs i verken vad gäller manlighet och maskulinitet?

Genom att titta närmare på normer och ideal kommer jag att kunna uppmärksamma om verken konstruerar olika typer av värden och hur dessa skiljer sig åt eller om verkens ideal och normer överensstämmer med varandra. För att avgränsa ovan ställda fråga kommer jag att närmare analysera respektive romans "idealman". Begreppet idealman avser den karaktär vars resa läsaren sympatiserar med och vilkens medverkan i verket får representera de ideal och normer romanerna uttrycker:

- Hur framställs romanens "idealman"?

Något som även kommer att diskuteras är huruvida verken *har* en idealman och varför han ses som idealet i just dessa verk, eller om idealmannen i själva verket är någon annan är den protagonist vi får följa i romanerna. Följande frågor kommer att användas för att lättare kunna konkretisera och analysera idealmannens framställning:

- På vilka sätt konstrueras maskuliniteter i verken och vad har de för betydelse?
- Vad har våldskapital och makt för betydelse i romanerna?

Angående den sista frågan är det relevant att även titta på avsaknaden av våldskapital och vad det har för innebörd. Våld förknippas ofta med maskulinitet, i synnerhet det som Raewyn Connell lyfter fram som hegemonisk maskulinitet (Connell 2017). Som nämnts i studiens inledning är svenskämnets syfte att eleverna utvecklar förmågan att använda skönlitteratur som källa till självinsikt och förståelse för omvärlden (Skolverket 2011, s.1). Det blir därför viktigt, i ett allt mer våldsamt samhälle där unga män är överrepresenterade gällande våldsutövning (BRÅ 2020), att uppmärksamma vilka ideal och normer unga läsare i allmänhet och unga män i synnerhet ställs inför. Litteratur kan även syfta till att förmedla existentiell igenkänning. Genom att titta närmare på populära romaners framställning och/eller avsaknad av våldskapital och makt kan jag som lärare inleda en djupare diskussion kring dessa ämnen och vad de har för betydelse, både i böckerna, men även i dagens samhälle. Genom att ha en konkret utgångspunkt i form av en roman kan diskussioner kring svåra ämnen underlättas och ge en ökad förståelse för ämnena i fråga.

Teori och Metod

Könsroller och genuskontrakt

R.W. Connell beskriver i *Maskuliniteter* (2017, s.53) att män och kvinnor i grunden följer en vedertagen uppfattning av förväntningar som är knutna till deras kön. Det brukar benämnas som könsroller. Inom alla kulturella miljöer finns det enligt Connell alltid två motsatta könsroller, en kvinnlig och en manlig. Vid en könsrollsanalys är de två könsrollerna alltid dikotomier och definieras utifrån samhälleliga förväntningar knutna till dess biologiska status (s.57). Yvonne Hirdman utvecklar detta och benämner den hierarkiska skillnaden mellan manliga och kvinnliga könsroller som könsmaktsordningar. Här står relationen mellan mannen och kvinnan i centrum där han ska ta hand om henne, hon tillhör det svagare könet och behöver således bli omhändertagen (Hirdman 2001, ss.80–82). Hirdman lyfter även ett ytterligare begrepp – genuskontraktet. Genuskontraktet beskriver dels hur kvinnor och män ska se ut, vilka kläder de ska ha, hur långt håret får vara för att ge två exempel, dels hur män och kvinnor ska bete sig, både mot varandra och inom gruppen, till exempel hur de ska prata och att det är mannen som ska förföra kvinnan (Hirdman 1988, s.54).

Den maskulina könsrollen, maskuliniteten, som är aktuell i denna studie, konstrueras i vardagslivet – precis som den kvinnliga. Samtidigt menar ett flertal forskare att både ekonomiska och institutionella strukturer har stor betydelse för förandet av olika maskuliniteter och maskulinitetsforskare lägger stor vikt vid skillnaderna mellan olika maskuliniteter (Connell 2017, s.69). Det finns även en allmän uppfattning i homosexuell- och feministisk teori att maskulinitet i grunden är nära sammankopplad med maktdimensioner. Det finns en uppfattning om att maskulinitet i verkligheten är synonymt med maktutövning i dess renaste form (s.78). Makt och våldskapital hör enligt Connells resonemang samman, något som kommer att exemplifieras i studiens analys, där det går att se en korrelation mellan vem som besitter makt och vem som innehar våldskapital eller våldsmonopol. Sann maskulinitet utgår i princip alltid från mannens kropp (s.83) och för att närmare förstå vad det innebär myntar hon begreppet hegemonisk maskulinitet.

Hegemonisk maskulinitet

Begreppet hegemoni i allmänhet innebär de kulturella omständigheterna som möjliggör för en grupp i samhället att inta och upprätthålla en ledande position gentemot andra grupper. Hegemonisk maskulinitet i synnerhet är den typ av maskulinitet som upprätthåller och legitimerar den manliga dominansen i samhället, det så kallade patriarkatet. Hegemonisk

maskulinitet kan även ses som nära kopplat med våld och våldskapital. Trots att direkt våld inte är hegemonins enda kännetecken underbygger och stödjer våldet (och hot om våld) det framgångsrika hävdandet av manlig auktoritet (Connell 2017, s.115). Hegemonisk maskulinitet beskriver inte endast maktrelationen mellan män och kvinnor utan inom detta ramverk finns även genusrelationer som bygger på dominans och underordning mellan olika grupper av män. Processen där vissa grupper av män underordnas och utestängs från den manliga dominansen och legitimiteten kan till exempel markeras av användningen av epitet som inom den hegemoniska maskuliniteten ses som negativt laddade: tönt, fegis, nolla, bög med mera. Connell uppmärksammar att gemensamt för dessa benämningar är kopplingen till feminitet. Det benämns hos Connell som underordnad maskulinitet (ss.116–117). Andra sätt att hävda manlig dominans är våldsutövning. Dels används våld för att upprätthålla den manliga hegemonin gentemot kvinnan, med kvinnomisshandel som den yttersta formen, dels för att våld kan vara ett effektivt sätt att hävda eller göra anspråk på makten i gruppstridigheter män emellan samt för att upprätthålla sin dominans. Våldskapital kan således ses som synonymt med makt och maktutövning (ss.121–122).

Studien har formen av en tematisk analys. Vid analysarbetet har jag valt att använda mig av kvalitativ textanalys med fokus på den andra dimensionen. Enligt Pär Widén (2015, s.178), som har utgått från Hellspong och Ledin (1997), fokuserar den kvalitativa textanalysens andra dimension på textens form och innehåll. Det resulterar i att analysen riktar in sig på själva texten och dess språkliga, litterära och innehållsliga innebörder. För att fördjupa analysen ytterligare kommer studien även att omfatta en kompletterande problematiserande dimension. Problematiseringen har sin utgångspunkt i den teori som presenterades ovan och resulterar i teoretiskt drivna analysfrågor (s.185).

Under arbetet med studien har jag ägnat mig åt närläsning av tre verk; *Ondskan*, *Kampen om Järntronen* och *Förr eller senare exploderar jag*. Efter närläsning har tre teman urskilts för en närmare analys, dessa är protagonisten, platsen och känslor. De tre temana har valts ut dels för att underlätta i orienteringen av det stora textmaterial verken motsvarar, dels för att möjliggöra en tematisk, komparativ studie. Platsen, protagonisten och känslor har alla stor betydelse i respektive roman. Med hjälp de teoretiska begrepp som presenteras ovan, med särskilt fokus på hegemonisk maskulinitet har en komparativ studie gjorts av de tre verken. Men hjälp av studiens teori har delar av verken plockats ut och problematiserats för att besvara studiens syfte – hur manlighet och maskuliniteter porträtteras i skönlitteratur vilka är populära hos ungdomar. De avsnitt som har valts ut för analys baseras på hur väl de svarar

mot studiens teoretiska utgångspunkt, exempelvis har stark närvaro eller total avsaknad av hegemonisk maskulinitet varit relevant att närmare granska för att avgöra hur verket porträtterar manlighet och maskulinitet.

Idealman

Ett begrepp som behandlas i studiens analys är idealmannen. Romanernas idealmän skiljer sig beroende på vilket normsystem som genomsyrar verket. Det betyder att egenskaper som formar en idealman i *Ondskan* nödvändigtvis inte överensstämmer med *Förr eller senare exploderar jag*. I respektive verk spelar omgivningen en stor roll i processen att urskilja protagonistens resa till den idealman han är eller kommer att bli under bokens gång. Rent konkret är idealmannen den person i verket vars huvudsakliga resa vi som läsare får följa och den vi som läsare sympatiserar med. Fokus kommer därför att ligga på Erik i *Ondskan*, Jon i *Kampen om Järntronen* och Augustus i *Förr eller senare exploderar jag*. I studiens analys kommer idealmännen i romanerna att ställas mot Connells begrepp hegemonisk maskulinitet. Att personliga egenskaper spelar en stor roll i formandet av verkens idealmän blir en självklar del, men som ovan nämnt betyder det inte att det är samma egenskaper som anses viktiga i respektive verk. Granskningen av idealmannen blir alltså det ideal vi urskiljer ur texten när vi betraktar texten som ett slutet system. Det betyder att vi nödvändigtvis inte måste acceptera det som vårt (läsarens) ideal. Diskussionen kring verkens idealmän kommer även att ifrågasätta vem som faktiskt anses vara idealmannen och omvärdera vilka egenskaper som är viktiga.

Tidigare forskning

Tonårspojkars läsning

Thomas Newkirk, författare och professor i engelska, aktualiserar och problematiserar våld och maskuliniteter i bland annat litteratur och populärkultur. I *Misreading masculinity: boys, literacy, and popular culture* bemöter han de kritiker som menar att våld i böcker, film, tv-serier och datorspel påverkar unga pojkar till att själva anamma en våldsam livsstil. Oron att populärkultur ska ha en negativ påverkan på pojkar och unga män har länge varit närvarande och i USA har skolväsendet förbjudit vissa typer av våldsamma berättelser i skolan (Newkirk 2002, ss.4–6). Förbudet inträdde efter den fruktansvärda attacken på Columbine High School 1999, men Newkirk menar att skylla ungdomsbrott på populärkultur är att ”hitta ett enkelt mål” (s.10). Intervjuer av fjärdeklassare (9–10 åringar) visar snarare att pojkarna förefaller oförstående angående frågan om det våld de utsätts för via media påverkar deras beteende.

Resultaten visar snarare att pojkarna är mycket skickliga på att skilja mellan fantasi och verklighet (ss.111–113). I uppsatsens inledande del förklarar jag att det kan finnas en poäng att låta elever läsa litteratur som vuxenvärlden inte finns moraliskt föredömliga, dessa texter kan dels väcka intresse hos elever som känner motstånd mot läsning av skönlitteratur, dels uppmana till diskussion och på så sätt utveckla elevens kritiska tänkande. Newkirk (2002, s.144) anser till och med att våldsamma tv-spel exempelvis utvecklar barns fantasi, jag tror att detsamma gäller litteratur i samma genre.

Övervägande del av den forskning som behandlar unga män och pojkars litteraturläsning fokuserar på de brister forskarna uppmärksammar hos pojkar gällande bland annat literacykunskaper och läskunnighet. Nola Alloway och Pam Gilbert (1997, sidnummer saknas) förklarar i *Boys and Literacy: Lessons from Australia* att den sociala konstruktionen av maskulinitet är starkt bunden till läskunnighetsinlärning. Författarna uppmärksammar vikten av förståelsen av samspelet mellan konstruktion av kön och läskunnighetskonstruktioner för att förstå pojkars prestationer i läskunnighet. Många pojkar besitter färdigheter i läsning, men problemet ligger i att dessa färdigheter inte känns igen i klassrummet och motsvarar inte vad som förväntas av dem angående literacy. Bland annat menar Alloway och Gilbert att pojkar ofta besitter goda kommunikativa färdigheter. Det faktum att skolbaserad läskunnighet har kommit att identifieras som en feminiserad praxis har bidragit till läsning som något omaskulint och oönskat av många unga tonårspojkar (Alloway och Gilbert 1997, sidnummer saknas). Även Newkirk (2002, s.79) bekräftar detta och förklarar att den litteratur och de genrer som pojkar ofta lockas till inte anses som ”fint” och ”bra”, till exempel science fiction och action. Vidare förklarar han att vissa typer av literacy har mer status än andra (Newkirk, 2002, s.91). Med literacy, eller litteracitet, menas läs- och skrivkunnighet. Även en bredare medvetenhet om språk innefattas också i begreppet. På senare år har bilder, symboler och berättande inkluderats i litteracitetbegreppet (Skolverket 2020, s.2).

Motståndet att besitta kunskaper som anses feminina kan förklaras av den hegemoniska maskuliniteten. Att läsa skönlitteratur kan helt enkelt hota pojkarnas maskulinitet och pojkars vilja att inta positionen som ”läskunniga subjekt” kommer att vara beroende av en rad faktorer associerade med etnicitet, klass, sexualitet och versioner av maskulinitet som pojkar finner önskvärda. Alloway och Gilbert (1997, sidnummer saknas) avslutar med uppmaningen att istället för att utveckla ”läsprogram” som är ”bra för killar” och ”bra för tjejer” ska vi

fokusera på kritiken av skolläsfärdigheter och de antaganden de bygger på samt att utveckla vår förståelse kring olika typer av läskunnighet.

De här sätten att se på ”lösningen” på problemet med pojkars läsning är relevanta för min studie då de uppmärksammar att läsning av skönlitteratur påverkar ungdomars sätt att ta sig an omvärlden och dess normer och ideal. När en man/pojke läser skönlitteratur i skolan eller på fritiden intar han en position gentemot verket som både kan utmana hans maskulinitet och de värderingar han besitter inför läsningen. När en elev ställs inför olika typer av maskuliniteter kan hans bild av vad som är normerande maskulinitet och manlighet att utmanas. Därför behöver elever exponeras inför olika typer av litterära förebilder. Läsning i skolan och på fritiden handlar inte endast om att möta moraliskt föredömliga maskuliniteter, utan även om att möta personer som eleven finner igenkännliga, som eleven kan relatera till – något som förhoppningsvis kan minska det nuvarande motståndet hos unga män angående litteraturläsning.

Ondskan

Författaren och litteraturvetaren Ulla Lundqvist redogör för en analys av Guillous *Ondskan* under kapitlet ”Våldets ansikten” i boken *Läsäventyr från när och fjärran*. Enligt Lundqvist kan *Ondskan* representera en projektion av Guillous idealbild av ”Mannen” (1994, s.92). Erik Ponti representerar den obesegrade på en plats där idrottstävlingar och mandomsprov ständigt står i centrum (s.95). Lundqvist gör även liknelser mellan en brutal misshandel av Erik där han binds fast i händer och fötter i marken, likt ett kors, för att få hinkar med skällhett och iskallt vatten över sig och lämnas sedan ute i minusgrader, med Jesu korsfästelse. Erik överlever med några dagars feber, detta är ett rent mirakel enligt Lundqvist. Hon anser att en sådan misshandel borde resultera i en betydligt längre återhämningsperiod – om han över huvud taget hade överlevt. Men det överensstämmer med den bild av Erik Guillou har byggt upp: hans uthållighet och styrka är närmast herkulisk (s.101). Men trots att Erik nästintill kan beskrivas som en Nietzsches ”övermänniska” (s.124) är det enligt Lundqvist Pierre som får representera modet i romanen. Karaktären har ständigt sin svaghet och underlägsna fysik emot sig och när ”rådisarna” väljer att mobba Pierre för att komma åt Erik lämnar Pierre inte skolan på grund av rädsla, utan för att inte komma i vägen för Eriks kamp om seger på egna villkor. Hans närvaro i skolan skulle leda till att Erik kapitulerar gentemot rådet och ”Genom att avvika blir han bokens moraliske segerherre” (Lundqvist 1994, s.107). Lundqvist drar slutsatsen att det inte bara är den sadistiske fadern och medlemmarna i rådet som njuter av att bruka våld i romanen. Enligt henne gör även Erik det och därmed placerar han sig närmare

sina fiender än vad Guillou förmodligen vet om. Tolkningen styrks av scenen där Erik slutligen får sin hämnd på Silverhielm. Uppgörelsen är egentligen överflödigt, men Lundqvist menar att Erik njuter av vendettan (s.109).

Game of Thrones (Kampen om Järntronen)

Angående *Kampen om Järntronen* finns en viss gränsdragningsproblematik. Då jag har läst ett verk som ingår i en större helhet behandlar mycket av den forskning som diskuterar *Kampen om Järntronen* även de andra böckerna i serien *Sagan om is och eld*, bokserien som helhet och dessutom TV-serien Game of Thrones.

Sociologen Debra Ferreday är en av de många forskare som har gjort en feministisk analys av bok- och tv-serien. I *Game of Thrones, Rape Culture and Feminist Fandom* uppmärksammar hon bland annat våldtäktskulturen² och det sexuella våldet som har normaliserats i serien (2015, s.21). En av dessa scener är när Jamie våldtar sin syster Cersei Lannister nedanför kistan med deras döda son. Scenen har väckt stor debatt och Ferreday menar att seriens skildring av både incest och våldtäkt inte kan skiljas från vårt samtida samhälle där debatter kring sexuellt våld i populärkulturen och frågor om samtycke och våldtäktskultur är föremål för en omfattande folklig debatt (s.34). "Game of Thrones-världen" är ett djupt patriarkalt samhälle och Ferreday bedömer att även om Jamie genomgår en personlig utveckling i serien kan samhället inte förhindra att han fortsätter vara en våldtäktsman, just på grund av dess patriarkala struktur. Slutligen berör hon även den massiva feministiska debatt som serien skapar, men landar i att den ständiga frågan huruvida serien är feministisk eller antifeministisk inte går att svara på (s.34).

Även Judith May Fathallah, universitetslektor i media och kulturstudier, (2017, s.102) uppmärksammar de patriarkala strukturerna i bokserien *Sagan om is och eld*. Vidare diskuterar Fathallah kring vilka olika typer av auktoriteter som skapas och upprätthålls i serien. Den vanligaste auktoriteten är den traditionella patriarkala där fäder styr sina familjer, herrar ("Lords") styr över sina landområden och kungen över kungariket. Ett exempel på den traditionella patriarkala strukturen är nattens väktare där överbefälhavaren är "far" över brödraskapet (s.104). Ytterligare en typ av auktoritet Fathallah presenterar är en rationell-juridisk auktoritet. Den rationella-juridiska auktoriteten representeras bland annat av de människor som lever utanför

² Med våldtäktskultur menas den sociala miljö där sexuellt våld normaliseras och rättfärdigas. Våldtäktskultur grundar sig i patriarkala system och drivs av samhällets ihållande könsskillnader och attityder av kön och sexualitet. Samtida, konkreta exempel på våldtäktskultur är uttryck som "Boys will be boys", "När kvinnor säger nej menar de egentligen ja", eller när våldtäktsoffer korsförhörs om vad de hade på sig eller hur påverkade de var av alkohol/droger vid tidpunkten för ett överfall (UN Women 2019).

kungarikets norra gränser, vildingarna, som väljer sina egna ledare. Även nattens väktare kan ses som en rationell-juridisk demokrati där överbefälhavarna väljs via omröstning. Rationell-juridisk auktoritet kan ses som en typ av demokrati (ss.108–109). Det sista exemplet på auktoriteter i *Sagan om is och eld* är karismatisk auktoritet. Karismatisk auktoritet är enligt Fathallah (ss.109–110) den starkaste och mest effektiva typen av auktoriteter i ”Game of Thrones världen”. En av de karaktärer som kommer att besitta denna typ av auktoritet är Jon Snow, som genom sin karisma vinner respekt och acceptans.

Våld i allmänhet är ett återkommande tema i forskningen kring serien. Tania Evans tar det ett steg längre och menar att serien är den mest våldsamma under hela 2000-talet. I artikeln *Some Knights are Dark and Full of Terror* konkretiserar hon detta genom att påstå att serien ”glorifierar våldet för våldets skull” och att många har bojkottat serien på grund av bland annat dess sexuella våld. Hon förklarar vidare att när de maskulina karaktärerna i bok- och tv-serien använder våld mot ”svagare subjekt” kopplas dem till det monstrosa och blir en del av en destruktiv cykel. Evans har gjort en feministisk och queer läsning av bokserien och koncentrerar sig på tre av de mest våldsamma karaktärerna; Joffrey Baratheon, Gregor Clegane, och Ramsay Bolton (2019, ss.134–135). Alla tre karaktärer använder något Evans rubricerar som heteropatriarkalt våld som ett verktyg för att stärka sin egen makt och för att förpassa det feminina (s.152). Ett exempel på detta är när Ramsay Bolton kastrerar Theon Greyjoy genom att skära av hans penis. Penisen blir en symbol för den heterosexuella maskuliniteten och dess våldsamma avlägsnande resulterar i ytterligare en dimension i tortyren – han är nu feminin och queer och denna position blir en del av straffet (s.148).

Förr eller senare exploderar jag

Den forskning som behandlar ungdomsromanen *Förr eller senare exploderar jag* koncentrerar sig främst på hur Green använder språk som ett sätt att få romanen att kännas mer levande. Sam Morris förklarar i *“Pain demands to be felt”: Language and Power as Structures in John Green’s The Fault in Our Stars* att Green genom att använda ”en tonårings röst” lockar till sig unga läsare. Han menar vidare att Greens språkanvändning gör det möjligt för honom att utforska vikten av vardaglig språkanvändning i ungdomens kamp för identitet och röst (Morris 2019, ss.210–211). Enligt Morris är Green mycket skicklig på att formulera det paradoxala förhållandet mellan sociala normer och individuell identitet. Genom skapandet av Hazel som en motståndskraftig karaktär ger han sina unga läsare både en chans att identifiera sig och ta lärdom av vad det innebär att följa och utföra samhällsliga acceptabla roller (s.218). *Förr eller senare exploderar jag* är en bok som stärker ungdomar och har gjort

cancer och dess metaforer till ett medel för att hjälpa ungdomar att förstå deras förhållande till makt och handlingsfrihet (s.223–224).

Romanpresentation

De tre verken, *Ondskan*, *Kampen om Järntronen* och *Förr eller senare exploderar jag* har valts ut efter diskussioner med personal på Linköpings stadsbibliotek. Personalen har lång erfarenhet av arbete med ungdomslitteratur. Romanerna är alla populära och läses av ungdomar på gymnasiet.

Jan Guillous *Ondskan* utkom första gången 1981 och skildrar Erik Pontis liv under två år på internatskolan Stjärnsberg. När Erik blir relegerad från sin förra skola lovar han sig själv att skapa ett nytt liv, utan våld. På Stjärnsberg utövas något som kallas för kamratuppfostran där yngre elever förväntas springa ärenden och utföra mer eller mindre förnedrande handlingar åt de äldre. Livet på skolan genomsyras av pennialism, misshandel och förtryck där det så kallade Rådet besitter den yttersta makten. Rådet består av elever i fjärde ring och har enligt skolans pennialistiska anda rätt att straffa andra elever. Erik, vars uppväxt präglats av misshandel av sin sadistiske far, står upp mot förtrycket men möter hårt motstånd som yttrar sig i både fysisk och psykisk misshandel. Men Erik är inte ensam. På Stjärnsberg möter han sin blivande bästa vän Pierre Tanguy och pojkarna spenderar otaliga kvällar med att diskutera ondska och hur den bäst ska bemötas. I bokens slut gör Erik upp med sin främsta förtryckare, Otto Silverhielm. Under bokens sista sida står han öga mot öga med sin far – han tänker slå tillbaka. Han lovar sig själv att efter det är det slut, aldrig mer våld. Erik är 14 år vid bokens början och hinner fylla 16 år under romanens gång, samma ålder som många av de ungdomar som läser romanen. På baksidan av en modern utgåva av boken kan vi läsa följande: ”Temat i ONDSKAN, våld på både gott och ont, är ständigt lika aktuellt och boken har sedan den utkom första gången 1981 blivit en modern klassiker och den första stora läsoplevelsen för en mängd ungdomar” (Guillou, 2020).

Kampen om Järntronen av George R.R. Martin är den första fantasyromanen i serien Sagan om is och eld och publicerades för första gången 1996. Romanen utspelar sig i det fiktiva landet Westeros (även kallat de sju konungarikena), på ”Muren” och öster om Westeros, över det smala havet. Läsaren får följa handlingen ur nio personers perspektiv och en av dessa är Jon Snow, en oäkta son till beskyddaren av Norden Lord Eddard Stark, som reser till muren för att skydda landet från de faror som hotar från norr. Livet på muren är tufft och 14 åriga Jon kämpar hårt mot kyla och mobbade överbefälhavare. Men han lyckas även skaffa vänner

som sedermera blir hans bröder när han svärs in i brödrskapet på muren. Över det smala havet bor de landsförvisade syskonen Viserys och Daenerys Targaryen, barn till den förre kungen Aerys som mördades drygt femton år innan boken utspelar sig. När den nuvarande kungen av Westeros dör rustar olika ätter och deras lorder för krig om tronen när det visar sig att narcissistiska arvingen Jeffrey egentligen är ett resultat av ett incestuöst förhållande mellan drottningen Cersei och hennes bror Jamie Lannister. Vi får även följa dvärgen Tyrion Lannister, lillebror till Cersei och Jamie och hans kamp att överleva det kommande kriget. I bokens slut mördas Lord Stark på befallning av den nya kungen Jeffrey. På muren vill Jon hämnas sin mördade far men förbjuds att lämna sin post, då riket hotas av mer fasansfulla saker än kriget om järntronen – år av vinter stundar och vålnader närmar sig de sju konungarikena. Romanen skildrar i likhet med *Ondskan* våld, men även kärlek, sex, intriger och våldtäkter och blev 2019 utsedd av BBC news till en av de 100 romanerna som har format vår värld under de senaste 300 åren (BBC, 2019).

I *Förr eller senare exploderar jag* skildrar John Green sextonåriga Hazel Graces liv med fjärde gradens sköldkörtelcancer. I bokens början möter Hazel den ett år äldre Augustus Waters i en stödgrupp för cancersjuka ungdomar. Augustus har amputerat benet som en följd av osteosarkom men är numera friskförklarad. Han beskriver sitt liv som en bergochdalbana som bara åker uppåt. Augustus fattar snabbt tycke för Hazel och under bokens gång blir även Hazel förälskad i honom. Augustus skildras som den perfekta killen, han är rolig, smart, snygg, omtänksam och ställer alltid upp för Hazel och vännen Isaac. Han ser till att Hazel får resa till Amsterdam för att träffa sin favoritförfattare. Mötet med författaren blir visserligen misslyckat då han visar sig vara en alkoholiserad ”surgubbe”. Men dagarna i Amsterdam för de två ungdomarna närmre varandra. När Augustus cancer kommer tillbaka under romanens sista del blir han mer och mer sjuk och dör sjutton år gammal. Hazel tvingas nu leva med den sorg som uppstår när en människa förlorar någon den älskar djupt. *Förr eller senare exploderar jag* släpptes för första gången 2012 och har legat etta på New York Times bestsellerlista (Green, 2014).

Analys

Följande analys har formen av en tematisk analys. De tre teman som behandlas är protagonisten, platsen och känslor. De tre temana underlättade för att uppmärksamma hur manlighet och maskulinitet framställs då de har potential att uppmärksamma hegemonisk maskulinitet från olika perspektiv. De underlättade även i arbetet med att välja ut relevanta delar ur det stora andel material som fanns till mitt förfogande. Under respektive tema behandlas ytterligare begrepp – könsroller och hegemonisk maskulinitet. Vid diskussionen kring hegemonisk maskulinitet tas aspekter som makt och våldskapital i beaktande och spelar en stor roll. Gällande *Kampen om Järntronen* har de kapitel där Jon Snow är huvudperson behandlas. Det beror på verkens omfattning och det faktum att hela verket ej är möjligt att behandlas och granskas ingående på grund av den tidsram jag hade till mitt förfogande. Att Jon Snows kapitel står i fokus gällande *Kampen om Järntronen* beror på att han tydligast uppfyller kriterierna för undersökningen. Han är den karaktär som är lättast att relatera till och jämföra med de två andra protagonisterna i *Ondskan* och *Förr eller senare exploderar jag* då han, likt Erik och Augustus, är i en formbar ålder på väg in i en resa mot vuxenlivet.

Protagonisten

De protagonister som aktualiseras är Erik i *Ondskan*, Jon Snow i *Kampen om Järntronen* och Augustus i *Förr eller senare exploderar jag*. Jag vill argumentera för att dessa karaktärer är de som jag i studiens syfte och frågeställning benämner som ”idealmän”. Jag menar att följande analys kommer att styrka detta. Här har jag även diskuterat kring den vän och skyddsling respektive protagonist har: Pierre i *Ondskan*, Samwell i *Kampen om Järntronen* och Isaac i *Förr eller senare exploderar jag*. Anledningen att vännerna behandlas under denna rubrik består i att dessa relationer säger mycket om våra protagonister, dels eftersom vännen i två av fallen, *Ondskan* och *Kampen om Järntronen*, porträtteras som motsatsen till huvudpersonen och tillika idealmannen.

Erik Ponti

”Slaget träffade högt upp på höger kindben. Det var precis det han avsett när han vred på huvudet några centimeter snett uppåt just som farsan slog” (Guillou 2020, s.5).

Att våld är ett centralt tema i Jan Guillous *Ondskan* uppmärksammas redan under bokens första sida. Genom våldsanvändning i hemmet hävdar fadern sin hegemoniska maskulinitet gentemot familjen i allmänhet och Erik i synnerhet. Att Erik dagligen är den som utsätts för

detta våld kan bero på att det är han som har möjlighet att utmana faderns dominans och den hegemoni som råder inom lägenhetens väggar. Boken inleds med ett flertal talande exempel där fadern ser anledningar till att misshandla sin son. För långa naglar, lek vid matbordet eller när Erik gråter under pågående misshandel är alla exempel på omständigheter som trappar upp våldet (Guillou 2020, s.6). I *Ondskan* kan vi se en tydlig koppling mellan den som besitter våldskapital och den som innehar makten, hegemonin. Erik utsätts inte endast för våld, utan är även den som utsätter andra. I det läroverk där Erik är elev vid bokens början är det hans gäng som har makten vilket yttrar sig via hot, våld och utpressning. Inom själva gruppen innehar Erik våldskapitalet gentemot de andra. Eriks våld, och framförallt hot om våld, mot de andra i gruppen stödjer vad Connell beskriver som det framgångsrika hävdandet av någons auktoritet. Enligt Connell (2017, s.115) är våld och hot om våld ett effektivt sätt att hävda makt och således hegemonisk maskulinitet: ”Han hade varit tvungen att klå upp Fyrtornet. Det hela hade till sist blivit oundvikligt och om han inte hade klarat av det hade han inte haft sitt gäng kvar. *Gänget lydde bara så länge man vann.*” (Guillou 2020, s.8, min kursivering). Exemplet visar att Eriks våldsutövning är en del av hans auktoritet och ledarskap, det som upprätthåller hans dominans och hegemoni.

Erik är duktig på att stå emot smärta. Han har under år av daglig misshandel av fadern lyckats utveckla en metod för att tänka bortom smärtan (Guillou 2020, exempel s.32, 36). Erik har användning av denna metod genom hela romanen, ju mer våldet trappas upp desto mer använder han sitt hat mot fadern för att stå emot den smärta våldet orsakar. Det går att dra ett samband mellan förmågan att stå emot smärta och Eriks mod att stå upp och ifrågasätta auktoriteter. Erik är inte rädd för att få stryk. När Erik ifrågasätter varför en av lärarna på läroverket misshandlar eleverna blir han kallad till rektorn som kräver att Erik ber om ursäkt, något han vägrar att göra:

Att säga att man respekterar ’en lärare’ är meningslöst eftersom ’lärare’ bara är en titel. Frågan är om man kan respektera människan bakom titeln och det kan jag inte i det här fallet. Magister Torsson tror att han kan ge oss kunskaper i musik genom att pryglar oss med pekpinnar och linjaler. Om han ber mej om ursäkt kan jag be honom om ursäkt, men inte annars (Guillou 2020, s.40).

Här kan vi dra slutsatsen att tanken här är att Erik ska framstå som modig. Men kanske handlar han ständiga ifrågasättande egentligen inte om mod, utan om någon typ av övermod grundat i hans oräddhet och makt över smärtan som tillfogas honom när han käftar emot de som innehar makten? Det Erik gör här är att han i själva verket utmanar rektorns och lärarnas

hegemoniska maskulinitet, samtidigt som han utsätter sig för fara. Han är medveten om att ifrågasättandet i de flesta fall leder till våld. Erik fortsätter att utmana och ifrågasätta makt och auktoritet genom romanen. När Erik står inför Rådet till följd av att ha tjuvrökt väljer han att utmana ordförande och vice ordförande till ”rutan”³. Rådets ordförande tackar nej med hänvisning till att yngre elever inte tillåts utmana medlemmar av Rådet (Guillou 2020, s.130). Troligtvis tackar han även nej med anledning av att han är högst medveten om Eriks skicklighet i slagsmål och är rädd att förnedras till följd av en förlust i rutan. Eriks mod att våga stå upp mot auktoriteter och säga ifrån leder till att han framställs som verkets hjälte, den ”idealman” som följer både Connells definition av hegemonisk maskulinitet och Hirdmans könsroller. Här uppstår dock en paradox. Erik porträtteras som den ideala revolutionären, den som står upp för rättvisan och ifrågasätter våldet, samtidigt har han själv nära till våld och besitter ett stort våldskapital gentemot andra karaktärer i romanen. Men vid en närmare analys av Eriks beteende kan vi uppmärksamma att han när allt kommer omkring endast skyddar sig själv och vännen Pierre, och kanske inte alls bör ses som en revolutionär. Erik går från att vara den som besitter våldsmonopol och utöva makt och ledarskap genom våld, till att bli den som står under andras våldsutövning. När Erik plötsligt befinner sig i en situation där våldsmonopolet inte längre tillhör honom anser han att det är fel och något som bör ändras på. Till exempel när Erik för första gången får höra talas om den pennalism som råder på Stjärnsberg och blir mycket upprörd: ”- Satan också! Skrek han och slängde spikskon i väggen. Satan också nu åker jag dit likt förbannat! Jag vill inte slåss, jag vill inte, jag är trött på det där!” (Guillou 2020, s.66). Erik säger att han är trött på att slåss, men tvekar samtidigt inte att ta till våld för att stå upp mot pennalismen.

När Erik i romanens slut för sista gången gör upp med sin förtryckare Otto Silverhielm blir paradoxen tydlig. När Erik konfronterar Silverhielm blir han själv ansiktet utåt för den hegemoniska maskuliniteten och våldsmonopolet:

Silverhielm svalde. Det började se bra ut.

- Du är inte klok... du blir relegerad på direkten om du...

- Nej det kan jag lova dej, Otto, att relegerad blir jag inte. Dom kommer inte att hitta dig i brådrasket. Dom här välgarna trafikeras bara på vintern när bönderna kör timmer. Och på vintern Otto, är det snö. Det kan ta flera år innan de hittar dej (Guillou 2020, s.273).

³ Den plats på Stjärnsberg där äldre elever utmanar yngre elever till slagsmål. Den enda platsen på skolan där yngre elever tillåts slå tillbaka. Läs mer om rutan under rubriken ”Platsen”.

Erik hotar med att döda Silverhielm och fortsätter att sätta skräck i honom:

Erik reste sig sakta, precis så sakta som han hade rest sig i sina hundra repetitioner i tankarna, och lyfte upp den tjocka trädgren han lagt vid sina fötter och gick fram så att han stod på mindre än en meters avstånd från Silverhielm; så att han tydligt kunde se darningarna och kallsvetten (Guillou 2020, s.273).

När Erik hotar med att döda Silverhielm befinner de sig i en situation där Silverhielm är i princip maktlös. Erik är beväpnad med en trädgren och överraskar Otto på en plats där hjälp inte finns att tillgå. Här stödjer Eriks hot om våld hans numera framgångsrika hävdande av manlig auktoritet (Connell 2017, s.115) och enligt Erik är nu ordningen återställd. Det är nu Erik som har makten genom ägandet av våldsmonopolet och det ”goda våldet” har vunnit. Men Erik har nu blivit det som han under åren på Stjärnsberg har kämpat så hårt med att ifrågasätta och utmana. Det förefaller något kontraproduktivt, det är nu han som *är* den hegemoniska maskuliniteten. Om Erik vill utmana maskulinitetsidealet som sådant eller om han vill ge det en annan roll kan diskuteras. Men att han njuter av att besitta makt i form av våldsmonopol är tydligt. Det är han som sätter skräck i sina fiender. Det visar sig att han efter skolavslutningen ska åka samma tåg tillbaka till Stockholm som två före detta ”rådisar”. ”Rådisarna” ser sig oroligt över axeln när de slinker in i en vagn längst bak, trots att de förmodligen också har förstaklassbiljetter, Erik njuter av deras rädsla inför honom och vad han kan tänkas göra mot dem:

Han log utan att känna skadeglädje, eller han ville åtminstone att han nu skulle le utan spår av skadeglädje när han tänkte på hur de två skulle sitta där borta i näst sista vagnen och i över en timme vara rädda för att dörren till deras kupé plötsligt skulle ryckas upp och sen snabbt och ljudligt stängas bakom Erik.

Dom skulle vara fångade utan chans att fly. Som råttor tänkte han och han ansträngde sig än en gång för att inte le skadeglatt (Guillou 2020, s.277).

En karaktär som inte förfogar över någon typ av våldskapital överhuvudtaget är vännen Pierre Tanguy. Pierre är Eriks rumskompis på Stjärnsberg och pojkarna möts under Eriks första dag på internatet. Pierre beskrivs som Eriks motsats:

Pierre var inte bara tjock och glasögonorm, han hade också det där särskilda sättet att ta i böcker och klä sig som genast markerade att han var en sån som var dålig i idrott, en sån som blev vald sist när man skulle spela fotboll, en sån som antagligen var bra i plagget istället (Guillou 2020, s.59).

Eriks inledande uppfattning om Pierre stämmer. Pierre förklarar hur han tycker att det är onödigt att springa efter en liten boll, att han inte tycker om att svettas. Men han är duktig i skolan och erbjuder Erik privatlektioner i matte, med garanti om pengarna tillbaka om det inte hjälper (ss.59–60). Om Erik i många avseenden beskrivs som den ideala mannen i verket kan Pierre beskrivas som Eriks motsats, ”antimannen”. Han lever inte upp till den maskulina könsrollen som konstrueras på vardaglig basis på Stjärnsberg. Pierre får därför representera en underordnad maskulinitet, den som inte lever upp till den typ av maskulinitet som följer normen (Connell 2017, ss.116–117) och hans närvaro i verket kan beskrivas som ett sätt att framhäva hur Erik lever upp till Stjärnsbergs könsroller. Pierre kan även representera vad Connell (2017, ss.116–117) beskriver som processen att utestänga vissa grupper av män från legitimitetscirkeln och därmed den hegemoniska maskuliniteten. Genom att beskriva honom som nördig, ett negativt laddat ord inom den hegemoniska maskuliniteten, ger Guillou Pierre ett epitet som resulterar i att han automatiskt underordnas och utestängs från den manliga dominansen i det samhälle *Ondskan* skildrar.

Trots pojkarnas olikheter utvecklas en djup vänskap mellan dem. Vänskapen mellan Pierre och Erik blir särskilt tydlig när Erik inför klosternatten⁴ försöker få Pierre att sova någon annanstans eftersom Erik är rädd för vad Rådsmedlemmarna ska göra med Pierre om de får tag i honom. Pierre i sin tur förkunnar att han inte kommer att lämna Eriks sida: ”- Du är min bästa vän Erik och jag tänker inte gå och lägga mej någonannanstans” (Guillou 2020, s.165). Erik tvekar, men Pierre är bestämd. Till slut ger Erik efter:

- Då säger vi så, sa Erik, och vad som än händer är du den bästa kompis jag någonsin haft. Du är modig också, din lilla jäkel. Jag tänker bara på en sån sak som när du stack ifrån tokiga Bävern vid bajonettövningen.
- Äsch, sa Pierre, men man måste ju ha principer. Det måste man [...] (Guillou 2020, s.165).

Enligt Lundqvist (1994, s.92) ska Erik representera en idealbild av ”mannen” hos Guillou. Erik blir den obesegrade på en plats där fysik och mandomsprov ständigt är i fokus. Men att Erik är verkets ”idealman” kan diskuteras. Kanske är det snarare så att det är Pierre som ska ses som hjälten i verket, och inte Erik. När Pierre, trots total avsaknad av våldskapital, dras in i Eriks kamp för emancipation gör han de med vetskapen om att han inte har några medel att försvara sig. Ändå ställer han, utan att tveka, alltid upp för Erik och visar ett mod grundat i något som endast kan förklaras som ett stort rättspatos. Pojkarna spenderar otaliga stunder

⁴ Ett tillfälle där Rådsmedlemmar straffar nya elever, läs mer under rubriken ”Platsen”.

med att diskutera ondska, rätt och fel och intellektets betydelse efter examen. Det yttersta exemplet på Pierres enorma mod yttrar sig efter att han gång på gång har vägrat att ta emot en ”peppis”, ett slag i huvudet under måltiden, oftast med hjälp av handtaget på en kniv. Pierre är medveten om att han snart kommer att behöva möta rådsmedlemmarna i rutan. Han berättar för Erik att han är rädd, väldigt rädd, för att få stryk (Guillou 2020, s.204). När Pierre väl dras upp i rutan av Rådets ordförande och vice ordförande, som ett medel för att komma åt Erik, går Pierre lugnt fram till ordförande Otto Silverhielm, kallar honom för Skitenhielm och ger honom en örfil (s.207). Han vet att detta endast kommer att förvärra misshandeln, men trots den massiva mängden våld och Pierres totala oförmåga att försvara sig fortsätter han under misshandeln i rutan att förnedra Silverhielm genom att kalla honom öknamn, som ett sätt att ifrågasätta auktoriteten och dess hegemoniska maskulinitet. Att Pierre representerar modet i *Ondskan* bekräftas av Ulla Lundqvist som menar att Pierre, trots sin svaghet och underlägsna fysik inte lämnar skolan av rädsla, utan för att inte komma i vägen för Eriks kamp för seger mot Rådet och pennalismen. Genom att lämna skolan blir Pierre således bokens moraliske segerherre (Lundqvist 1994, s.107).

Jon Snow

När Jon Snow anländer till Muren blir det tydligt att han är duktig i strid. Jons kunskaper i att hantera svärd vid träningen på Muren står ut och de andra pojkarna är chanslösa mot honom:

Svetten droppade iskall nedför bröstet på Jon under svart ylle, härdat läder och ringbrynja medan han gick till anfall. Grenn försvarade sig klumpigt och snubblade baklänges. Då den andre pojken höjde svärdet gjorde Jon en framstöt mot hans ben som fick honom att vackla. Jon parerade Grenns hugg och gjorde en buckla i hans hjälm. När Grenn försökte sig på en sidosving svepte Jon hans klinga åt sidan och körde sin pansarklädda underarm i bröstet på honom. Grenn tappade fotfästet och satte sig med en hård duns i snön. Jon slog svärdet ur handen på honom med ett slag mot handleden som fick honom att skrika av smärta (Martin 2011, s.163).

Jon lever upp till de förväntningar som ställs på de nya rekryterna på Muren. Enligt de konventioner som råder på denna plats är det viktigt att de män och pojkar som kommer till muren kan försvara sig i de eventuella strider som kan förekomma vid arbetet på Muren. Männen behöver alltså leva upp till vissa könsroller (Connell 2017, s.53), något Jon gör. Jon erhåller en mängd manliga attribut som värdesätts om han vill bli en del av brödrskapet (Hirdman 1988, s.54). Men trots det möter Jon motstånd hos de andra nykomlingarna. Jon är inte omtyckt av de andra pojkarna och han klagar på det inför Murens rustmästare.

Rustmästaren förklarar att om Jon fortsätter att hävda sin överlägsenhet kommer någon av de andra bröderna att skära halsen av honom: ”’De är inte mina bröder’, fräste Jon, ’och de hatar mig för att jag är bättre än de’” (Martin 2011, s.168). Rustmästaren fortsätter:

’Nej, de hatar dig för att du uppträder som om du vore bättre än de. De tittar på dig och ser en oäkting som är uppfostrad på ett slott och som tror att han är en ung lord.’

Rustmästaren lutade sig närmare. ’Du är ingen lord, kom ihåg det. Du är en Snö⁵, inte en Stark, och du är oäkting och översittare.’ (Martin 2011, 168)

Det motstånd Jon möter kan inte endast förklaras av att han besitter hegemonisk maskulinitet och våldskapital. När rustmästaren förklarar att de andra förmodligen är rädda för Jon (s.169) kan vi dra slutsatsen att Jon, förmodligen omedvetet, har använt de kunskaper han besitter i våldsutövning för att hävda sin dominans (Connell 2017, ss.121–122). Precis som i *Ondskan* väcks ett hat mot de som besitter våldsmonopol. Men det är inte den enda förklaringen till hatet mot Jon. Jon besitter en arrogans och uppträder, precis som rustmästaren förklarar, på ett sätt som antyder att han är bättre än de andra. Jon har fram tills nu inte insett hur privilegierad han är. För att vinna det Fathallah (2017, s.102) benämner som karismatisk auktoritet behöver han således ”sänka” sig till de andras nivå för att förtjäna deras respekt. Det är inte förrän när Jon ger upp sin arrogans och överlägsenhet som han blir en ledare för de andra unga pojkarna. När detta sker börjar den ”idealman” som Jon kommer komma att bli att formas. Det är vid detta tillfälle, när Jon ger upp sin arrogans och blir en ledare för de andra pojkarna, som den karismatiska auktoriteten börjar träda fram och Jon vinner respekt på grund av sin karisma (Fathallah 2017, ss.109–110).

Även mötet och vänskapen med Samwell Tarly bidrar till Jons resa mot verkets idealman. När Martin (2011, s.236) för första gången presenterar Sam för läsarna beskrivs han som en tjockaste pojke Jon någonsin sett. Med ett nervöst uppträdande och tjocka svettiga fingrar stammar han fram ”’De... de sa att det var hit jag skulle gå hit för... för vapenövning’” (s.236). Beskrivningen av Sam liknar den beskrivning Guillou gör av Pierre i *Ondskan*. Sam möter genast motstånd på grund av sin kropp och oförmåga att försvara sig i strid mot de andra pojkarna. Tränaren och vapenmästaren Alliser Törne börjar genast att behandla Sam på ett sätt som endast kan liknas vid mobbning och ser till att Sam får ta emot rikligt med stryk:

⁵ Snö är det efternamn oäktingar bär i Norden, den plats Jon kommer ifrån. Det kan jämföras med exempelvis efternamnet Klippa Västlandet och Storm i Stormlandet.

Striden varade bara i en minut, sedan låg den fete pojken på marken och han skakade i hela kroppen medan det rann blod genom den krossade hjälmen och mellan hans tjocka fingrar. 'Jag ger mig', skrek han gällt. 'Slå mig inte mer, jag ger mig.' Rast och några av de andra pojkarna skrattade (Martin 2011, s.237)

Genom att tillskriva Sam – på muren – uppenbart negativt laddade attribut gestaltas han som Jons motsats och blir något som kan beskrivas som verkets ”antiman”. Sam är rädd, feg, tjock och kan inte försvara sig, medan Jon är modig, atletiskt och duktig i strid. När Sam beskrivs som en ”antiman” blir det således ännu tydligare att Jon besitter de kroppsliga egenskaper som förväntas av de unga män som kommer till Muren (Connell 2017, s.53). Jon lever upp till det genuskontrakt som råder i romanen (Hirdman 1988, s.54) samtidigt som Sam bryter det och blir därför straffad för det. När Jon inte längre står ut med att se Sam behöva utstå den smärta och förnedring några av de andra pojkarna tillfogar honom på Allister Törnes befallning ingriper han och tvingas att försvara Sam mot några av de andra rekryterna. När två av de andra pojkarna, Pyp och Grenn, ställer sig bakom Jon (ss.237–238) framställer Martin honom mer och mer som den idealman han kommer komma att bli under bokens gång. Jon har nu sänkt sig till de andras nivå och använder sin styrka och skicklighet för att försvara den som är svagare. Allister Törnes befallning att de andra pojkarna ska misshandla Sam exemplifierar det Tania Evans (2019, ss.134–135) beskriver som en destruktiv våldscykel, där maskulina karaktärer i romanen använder våld mot ”svagare subjekt”. Scener som dessa leder till den monstruösa bild av bok- och tv-serien som under åren har växt fram (Evans 2019, ss.134–135).

Jon fortsätter att bry sig om vännen Sam under romanens gång. Jon söker upp mästern Aemon, en av befälhavarens närmaste rådgivare och ber honom att utse Sam till förvaltare. Som förvaltare kan brödrskapet få användning av Sams intellekt och han behöver inte utföra några fysiska sysslor (Martin 2011, s.404). Det är modigt av Jon att be Aemon om en tjänst och det säger mycket om den omtanke om andra Jon besitter och som han visar mer och mer av under romanen, särskilt gällande vännen Sam. Sam framkallar omtanke hos Jon. Jons önskan går i uppfyllelse och Sam får rollen som personlig förvaltare, en typ av assistent, åt den blinde Aemon. Där har han bland annat som uppgift att läsa och skriva brev eftersom han har både läs och skrivkunskaper – något de flesta på muren saknar. Även Jon utses till förvaltare, något som gör honom mycket arg och besviken. Hittills har Jon tagit för givet att han ska bli en av gränsjägarna, en del av nattens väktare som har den farliga uppgiften att rida

bortom muren och kriga och patrullera. Jon ber om att få veta mer om sina plikter som befälhavarens personliga förvaltare:

'Och vilka blir mina plikter?' frågade Jon skarpt. 'Ska jag servera befälvararens måltider, hjälpa honom på med kläderna och hämta hett vatten till hans bad?'

'Naturligtvis,' Marsh rynkade pannan då han hörde Jons ton. 'Och du ska springa ärenden åt honom, se till att hålla brasorna vid liv i hans gemak, byta hans lakan och filtat dagligen och göra allt annat befälhavaren kräver av dig.'

'Tar ni mig för en tjänare?'

'Nej.' Inföll mästern Aemon [...]. 'Vi tog dig för en i nattens väktare... men vi kanske tog fel.'

Det var på vippen att Jon bara gick därifrån. Hade de tänkt sig att han skulle tjäna smör och sy jackor som en flicka i resten av sitt liv? 'Får jag gå?' frågade han stelt (Martin 2011, s.463).

Jon anser att rollen som personlig förvaltare är mycket förnedrande. Enligt Jon är de uppgifter han nu kommer att behöva åtaga sig en flickas uppgifter, något han uppenbarligen anser är mindre värda än en mans, vilket framkommer tydligt i citatet ovan. Att Jon anser att en flickas uppgifter är mindre värda kan förklaras av de djupa patriarkala strukturerna som råder i den värld boken utspelar sig, något både Ferreday (2015, s.34) och Fathallah (2017, s.102) uppmärksammar. Den patriarkala strukturen leder till att män och mäns uppgifter värderas högre vilket förklarar Jons ilska mot de "kvinnliga uppgifterna". Han hade hoppats på att få en krigares befattning på Muren, något som enligt Jon är mer värdigt honom. Men Jon blir snabbt tillrättavisad av Sam. När Jon ser rött och vill krossa hela muren, "[...] även om världen rasade med den" (Martin 2011, s.463) försöker den alltid så kloka Sam förklara för honom: "'Lugna dig, Jon!' utbrast Samwell Tarly upphetsat. 'Inser du inte vad det här betyder?'" (s.463), Jon förstår inte, han vill lämna nattens väktare. Men Sam fortsätter:

'Den här gamle mannen råkar faktiskt vara befälhavare för nattens väktare', påminde Sam, 'och du kommer att vara tillsammans med honom dag och natt. Ja, du ska hålla upp vin åt honom och se till att han har rena sängkläder, men du ska också skriva hans brev, vara med honom på rådslag och vara hans väpnare i strid. Du kommer att vara hans skugga och få veta allting, vara delaktig i allt... och Bowen Marsh sa att Mormont själv hade begärt att få dig!' (s.464)

Sam fortsätter att förklara och tar exempel ur sitt eget liv, när hans far hade började ta med brodern vid viktiga händelser:

'[...] Han ville ha sin *arvinge* vid sin sida, förstår du inte det? För att se och lyssna och lära av allt han gjorde. Jag kan slå vad om att det var därför lord Mormont begärde att få dig, Jon. Vad skulle det annars vara? Han vill lära upp dig, så att du en dag kan föra befälet!' (s.464)

Att Jon blir ursinnig när han anser att han har fått en flickas uppgifter kan förstås i ljuset av Connells förklaring av homosexuell- och feministisk teori. Enligt dessa teoribildningar är maskulinitet nära sammankopplad med maktdimensioner. Uppfattningen att maskulinitet i verkligheten är synonymt med maktutövning i dess renaste form (Connell, 2017, s.78) förklarar Jons upprörda agerande när han anser att han har fått en kvinnas roll på Muren. Enligt Jon betyder dessa kvinnligt kodade uppgifter att hans chans till eventuella maktanspråk i framtiden har gått förlorade. När Sam däremot förklarar för Jon att det i själva verket är en maktposition han har fått ändrar han inställning och blir både glad och skojar med de andra pojkarna. Ordningen är återställd och hans chans till makten är fortfarande närvarande. Sam fungerar med andra ord som den förnuftiga rösten och eftertänksamheten åt Jon. Något som känns igen i *Ondskan* där Pierre är den resonliga i förhållandet mellan honom och Erik.

Vid ett flertal tillfällen i *Kampen om Järntronen* behöver Sam vara den förståndiga rösten. När Jons far Ned Stark blir avrättad i huvudstaden lämnar han Muren i blint raseri för att hämnas sin fader. Sam försöker att tala förstånd med honom och ber Jon att inte lämna brödraskapet. När Jon går så långt att han rider över Sam, som försöker hindra Jon att lämna Muren med alla medel, rättfärdigar han det genom att tänka ”Jag varnade honom” och ”det var inget som angick honom” (Martin 2011, s.686). När Jon går emot auktoriteterna på Muren genom att rymma gör han det med vetskapen om att det har ett högt pris. Desertörer bestraffas med döden. Jon lämnar brödraskapet med motiveringen att han gör det för sin familjs skull, för att få upprättelse och för att hämnas sin mördade far (ss.688–689). Här fungerar Sam inte bara som den förnuftige, utan även som Jons skyddsängel. Genom att berätta för Jons vänner att han har flytt brödraskapet för att hämnas sin far kan vännerna rida ikapp den upprörda och känslostyrda Jon och föra honom tillbaka till Muren. Jon slipper därmed att halshuggas för desertering och Sam räddar implicit livet på Jon (ss.692–693). Jon tvingas inse att han tillhör en ny gemenskap och har andra plikter nu. Han är inte längre en ung pojke som kan agera känslomässigt.

Kanske är det så att det i själva verket är romanens ”antiman” som ska ses som hjälten? Lik Pierre i *Ondskan* visar Sam upp ett enormt mod. Med total avsaknad av våldskapital tar sig Sam an livet på Muren med stor tapperhet, något som endast kan liknas vid en hjältefigur.

Han lyckas vinna respekt på grund av sitt intellekt och inte på grund av sitt våldskapital – något som börjar likna karismatisk auktoritet. Likt en Jane Austen-roman blir Sam ansiktet utåt för förnuftet medan Jon agerar med känsla. Sam är vad vi kan kalla för en ”antiman” utifrån Connells terminologi, men inte enligt berättelsens logik. Detsamma gäller Pierre i *Ondskan*. Både Pierre och Sam blir således nödvändiga komplement till romanernas protagonister.

Augustus Waters

Det första Hazel lägger märke till hos Augustus i *Förr eller senare exploderar jag* är hans utseende:

Jag var alldeles säker på att jag aldrig hade sett honom förut. Med sin långa, smidigt muskulösa kropp fick han den formgjutna plaststolen han satt i att verka liten. Mahognybrunt hår, rakt och kort. Han såg ut att vara i min ålder, kanske ett år äldre, och satt utstuderat nonchalant med svanskotan på stolskanten och ena handen till hälften nedstoppad i fickan på de mörka jeansen (Green 2014, s.16)

Augustus beskrivs gång på gång som både snygg och vacker och Hazel uppskattar att Augustus stirrar på henne: ”Alltså jag måste bara få säga en sak: Han var snygg. Om en ickesnygg kille stirrar på en är det i bästa fall pinsamt och i värsta fall en form av antastande. Men en snygg kille... tja” (Green 2014, s.17). På grund av Augustus yttre attribut anser Hazel att det är okej att en främmande kille stirrar oupphörligen på henne. Hon värderar de manliga kroppsliga egenskaperna hos honom högt, till exempel hans muskulösa kropp och hans korta mahognyfärgade hår. Augustus porträtteras inledningsvis på ett sätt som överensstämmer med det genuskontrakt Yvonne Hirdman redogör för. Hirdmans genuskontrakt tydliggör hur män och kvinnor ska se ut, vilka kläder de ska ha på sig, hur långt håret får vara och hur de ska agera (Hirdman 1988, s.54). Att Augustus redan från början beskrivs som snygg, muskulös, har kort hår och uppträder ”utstuderat nonchalant” kan enklast förklaras med att han lever upp till den könsroll som råder och följer verkets genuskontrakt. Eftersom sann maskulinitet, enligt Connell (2017, s.83) alltid finns inneboende i den manliga kroppen kan vi beskriva Augustus som en del av en hegemonisk maskulinitet. Till skillnad från Erik och Jon som kan upprätthålla hegemonisk maskulinitet med hjälp av våldskapital har Augustus snarare nytta av sitt självförtroende och sitt utseende. Men när Hazel beskriver Augustus som vacker, trots att hon ”[...] vet att killar inte ska vara vackra [...]” (Green 2014, s.43) kan vi dra slutsatsen att romanen möjligtvis inte är en berättelse som syftar till att upprätthålla hegemonisk maskulinitet.

Likt Erik i *Ondskan* och Jon i *Kampen om järntronen* har även Augustus en nära vän och ”skyddsling” att ta hand om – Isaac. Men till skillnad från Pierre och Sam framställs inte Isaac som protagonistens motsats. Isaac är inte överviktig och går inte emot de sociala konventioner som råder i romanens normsystem. Men relationen mellan Isaac och Augustus är ändå intressant att titta på. I förhållandet mellan Augustus och Isaac är det Augustus som mestadels är den förnuftiga, tryggheten och den som hjälper den andra att utvecklas. Till exempel dyker Augustus endast upp vid mötet med stödgruppen för att Isaac bad honom att följa med: ”Jag heter Augustus Waters’, sa han. ’Jag är sjutton. Jag fick en liten släng av osteosarkom för ett och ett halvt år sedan och jag är här i dag bara för att Isaac bad mig att hänga med” (Green 2014, s.19). Något som är intressant att uppmärksamma gällande relationen mellan Augustus och Isaac är de avsnitt där bristen på våldskapital tar sig till uttryck. Isaac är till en början blind på ena ögat, något som kommer att utvecklas till total blindhet, medan Augustus har ett amputerat ben och blir under romanen rullstolsburen på grund av sin sjukdom och sedermera sängliggande. Båda saknar våldskapital, något som bland annat tar sig uttryck i spelandet av våldsamma tv-spel. Tv-spelen är ständigt återkommande i *Förr eller senare exploderar jag* och är något Augustus fortsätter med fram till sin död och något Isaac tar vid, även efter att han har blivit blind. Att spela våldsamma tv-spel kan tolkas som pojkarnas enda alternativ att agera ut sin ilska i takt med att deras kroppsliga förmågor försvagas.

Vid endast ett tillfälle blir en karaktär i boken så pass arg att den blir utåtagerande. Något som skiljer sig från *Ondskan* och *Kampen om Järntronen* där ilska ständigt resulterar i våld. Händelsen får namnet ”trofékrossarkvällen”. När Isaac blir lämnad av sin flickvän, några dagar innan den operation som kommer att göra honom blind äger rum, tar han ut sin ilska på några kuddar i Augustus rum genom att slå dem i väggen. Augustus uppmuntrar Isaac att slå på något som går sönder istället:

’Vänta lite’, mumlande han till mig. Han gick fram till Isaac och tog honom om axlarna. ’Du Isaac, kuddar går inte sönder. Pröva med något som går sönder.’ Isaac sträckte sig efter en baskettrofé på hyllan och sedan lyfte han den över huvudet som om han väntade på tillåtelse. ’Ja’, sa Augustus. ’Ja!’ Trofén slog i golvet så att basketspelarens plastarm sprätte iväg, fortfarande med bollen i handen. Isaac stampade på trofén. ’Ja!’ sa Augustus. ’På den, bara!’ (Green 2014, ss.67–68).

Isaac fortsätter att skrika och gråta och krossa troféer ända tills han sjunker ner utmattad på golvet. När Augustus frågar Isaac om det känns bättre svarar han ”nej”, Augustus fortsätter: ”Det är så det är med smärta’ sa Augustus, och sedan tittade han på mig. ’Den kräver att få

upplevas.” (Green 2014, s.68). Våld och våldskapital har endast en mycket liten roll i romanen och denna episod förklarar varför. Kontentan av Augustus uttalande består i att våld faktiskt inte löser något. Det känns inte bättre efter att ha tagit sönder saker, skrikit och varit utåtagerande – smärtan kräver att få upplevas.

I *Förr eller senare exploderar jag* definieras idealmannen av förmågan att skapa och upprätthålla relationer till andra. Något som är viktigt i romanen är att våga visa sig sårbar och att ställa upp för de som betyder något för en. Enligt verkets normsystem visar Augustus ständigt egenskaper som kan kopplas till den perfekta vännen, sonen och pojkvännen. Augustus lever upp till Hirdmans definierade könsroller som menar att det enligt samhälleliga konventioner är mannen som ska ta hand om kvinnan (2001, ss.80–82). Augustus tar bland annat hand om Hazel genom att se till att hon kan åka till Amsterdam för att träffa författaren till favoritboken ”*Ett storslaget lidande*” genom att använda sin önskning⁶ (Green 2014, exempelvis s.94). I Amsterdam skulle Hazel få chansen att fråga författaren Peter van Houten om vad som hände efter det öppna slutet på boken hon har spenderat så många år med att läsa om och försöka förstå. När Augustus ger upp sin önskning till förmån till Hazel ser vi tecken på att han följer den genuskontrakt som råder mellan honom och Hazel. Enligt Hirdman (2001, ss.80–82; 1988, s.54) är det mannen som ska ta hand om kvinnan, hon är den svaga och behöver således bli omhändertagen. Hirdman beskriver även att det är mannen som ska ta initiativ och förföra kvinnan, mannen är det aktiva och kvinnan får därför rollen som den passiva. Det går att urskilja tendenser på detta genuskontrakt i relationen mellan Augustus och Hazel, till exempel när han ser till att de tillåts åka till Amsterdam tillsammans för att uppfylla Hazels önskan om att få träffa Peter van Houten. Att uppfylla hennes dröm blir således hans dröm.

Mötet med författaren blir en besvikelse (Green 2014, ss.184–194). Peter van Houten ger ungdomarna ett otrevligt bemötande, vägrar besvara Hazels frågor om vad som hände efter bokens slut och förolämpar de både ungdomarna. Hazel blir således upprörd, reser sig upp och skriker på van Houten när han vägrar att avslöja vad som hände och kastar ett glas whiskey över honom: ”DU LOVADE!” ropade jag och inom mig hörde jag Isaacs maktlösa ylande från trofékrossarkvällen. Van Houten svarade inte” (s.193). Läsaren får ännu ett exempel på att våld inte löser några problem och här intar Augustus istället en passiv roll. Han blir tyst och tar med den upprörda Hazel ut och tröstar henne:

⁶ I boken får de cancersjuka barnen och ungdomarna varsin önskning av en stiftelse. Hazel använde sin önskning som trettonåring genom att åka till Disneyland med sina föräldrar.

'Du', sa han och lade armen om min midja. 'Du. Det är okej.' Jag nickade och torkade mig i ansiktet. 'Han suger.' Jag nickade igen. 'Jag ska skriva en epilög åt dig', sa Gus. Då började jag gråta ännu mer. 'Jag ska', sa han. 'Jag ska. Bättre än någon skit det där fyllet skulle kunna skriva. [...]' (Green 2014, s.194).

Augustus fortsätter att ta hand om Hazel genom romanen. Även efter sin död.

När Augustus får reda på att den cancer han trodde hade försvunnit har kommit tillbaka väntar han med att berätta för Hazel. Det kan förklaras av att han inte vill visa sig sårbar inför den person han vill vara stark inför. Han vet att han kommer att dö och han vill inte såra den han älskar. Hazel tänker:

Jag visste förstas varför han inte hade sagt någonting. Av samma skäl som jag inte hade velat att han skulle hälsa på mig på intensivvården. Jag kunde inte bli arg på honom ens för ett ögonblick, och först nu när jag själv älskade en granat förstod jag hur dumt det var att försöka rädda andra från mitt eget förestående sönderfall. Jag kunde inte sluta älska Augustus Waters. Och jag ville inte (Green 2014, s.213).

Trots att han vet att han är döende vill han vara stark inför Hazel. Han fortsätter att försöka vara den som kämpar, den som tar hand om henne: "'Jag ska kämpa emot. Jag ska kämpa emot för din skull. Oroa dig inte för mig, Hazel Grace. Det är okej med mig. Jag ska komma på ett sätt att hänga kvar och jävlas med sig länge än'" (s.213). Trots Augustus dödliga sjukdom är han den som är stark i förhållandet mellan honom och Hazel. Även efter sin död fortsätter han att se efter henne, något som kan tolkas som det yttersta exemplet på hur starkt genuskontraktet är mellan de två ungdomarna. Efter besöket i Amsterdam börjar Augustus att brevväxla med Peter van Houten, något författaren berättar när han, till Hazels stora förvåning, dyker upp på Augustus begravning:

'Din kille Waters och jag korresponderade en del och i hans sista...'
'Vänta lite, läser du beundrarposten nu?'
'Nej, han skickade det hem till mig, inte till förlaget. Och jag skulle knappast kalla honom för beundrare. Han föraktade mig. Men hursomhelst så envisades han med att jag skulle bli förlåten för mitt dåliga uppförande om jag gick på hans begravning och berättade för dig vad som hände med Annas mamma. Så nu är jag här, och där har du ditt svar: [...]' (Green 2014, s.273).

I *Förr eller senare exploderar jag* framställs idealmannen i egenskap av en person som vågar visa sig sårbar. Den heterosexuella kärleksrelationen mellan Augustus och Hazel blir en nödvändig del av den idealman som framstår i verket. Hazel beskriver Augustus för en vän i

bokens slut att ”Han var inte perfekt eller något. Han var ingen sagoprins. Han försökte vara det ibland, men jag tyckte bäst om honom när han glömde att göra sig till” (Green 2014, s.279). Augustus behövde inte vara manlig, modig eller inneha våldskapital för att få rollen som idealmannen i *Förr eller senare exploderar jag*, något som skiljer sig åt vid en jämförelse med *Ondskan* och *Kampen om Järntronen*. Här blir istället den sårbara mannen ett ideal där relationen till andra är det som betyder något. Makt och hegemoni har således ingen roll i denna relationsroman.

Platsen

I denna del kommer jag att koncentrera mig på en viktig plats i respektive bok. I *Ondskan* är platsen internatskolan Stjärnsberg. Gällande *Kampen om Järntronen* kommer Muren och det svarta slottet dit Jon reser i bokens början och befinner sig under romanens gång vara den plats som aktualiseras. I *Förr eller senare exploderar jag* kommer denna plats att vara stödgruppen, med undantag för vissa händelser som kan relateras till arbetet i stödgruppen men som utspelar sig på andra platser. Platsen är viktig att undersöka då den kan representera det ”ramverk” som råder i verket, och där relationer formas och kommer till uttryck. Platsen kan också vara en rum för prövning, där protagonisten ställs inför situationer som tidigare har varit främmande för honom.

Stjärnsberg

I början av analysen uppmärksammar jag att det finns en tydlig koppling mellan den som innehar makt och den som besitter våldskapital i *Ondskan*. Jag tog faderns makt över familjen och Eriks makt i det läroverk har går på i bokens inledning som exempel. Kopplingen blir extra tydlig när vi tittar på vilka som besitter makt och våldskapital på internatskolan Stjärnsberg, där Erik börjar efter att ha blivit relegerad från läroverket. När fadern och Erik besitter våldskapital och således makt på grund av sin fysiska och psykiska överlägsenhet förfogar det så kallade ”Rådet” över makten med skolans lagar i ryggen som rättfärdigar medlemmarnas våldskapital och våldsutövning gentemot de andra eleverna:

”I enlighet med skolans principer om kamratuppföstran åligger det yngre elever att iaktta ett hyfsat och vårdat uppträdande gentemot äldre elever. Tillsägelser från medlem av Rådet eller elev i fjärde ring skall ovillkorligen åtlydas av yngre elev.

Rådet äger, att efter fri prövning, utdöma straff för insubordination” (Guillou 2020, s.112)

”Elev som misshandlar medlem av Rådet eller eljest utövar våld mot medlem i Rådet skall omedelbart relegeras” (s.113)

Skulle en elev slå tillbaka mot någon i Rådet, oavsett tillfälle (förutom i rutan), blir han relegerad. Det tyder på ytterligare en dimension av den makt Rådet besitter. Inte nog med att de utan anledning kan misshandla någon, förklätt i kamratuppfostran – slår denne tillbaka blir han relegerad, vilket är ett värre straff än något annat då utbildning är viktigt för det framtida livet. Det gäller särskilt Erik då Stjärnsberg är hans sista chans att få betyg i grundskolan och komma in på gymnasiet. Om vi tittar på hotet om relegering som en form av psykiskt våld eller terror och det direkta våldskapitalet hos Rådet bekräftas Connells (2017, s.115) argument om att våld både underbygger och stödjer manliga auktoritet, både gentemot kvinnor och i grupper av män, vilket är aktuellt i detta fall. Den ständiga rädslan för våld och hotet om våld eleverna på Stjärnsberg lever med upprätthåller alltså Rådets maktposition, rädslan för att få stryk leder till de yngre pojkarnas underordning (Connell 2017, ss.121–122). Ett konkret exempel på vad som kan benämnas som Rådets våldsmonopol utgörs av avsnittet där Erik blir brutalt misshandlad av Otto Silverhielm efter en rad hån från Eriks sida, ”Du stinker Skitenhielm...” (Guillou 2017, s.184). Erik tänker innan misshandeln för sig själv att ”*Inte slå tillbaks vad som än hände*” och ”*Inte gråta, inte visa smärta och dessutom fortsätta hånet, vad som än hände*” (s.183). Att håna Silverhielm, som dessutom är ordförande i Rådet, är den enda maktyttringen Erik har förfogande över, vilket är något han tillvaratar. Erik tar emot ett stort antal slag i ansiktet utan att slå tillbaka och får efteråt spendera timmar på sjukhuset där läkarna syr ihop honom (ss.184–190). Den självbehärskning Erik visar under misshandeln kan knytas an till ett av de maskulinitetsideal som råder på Stjärnsberg. Det förväntas av Erik att han inte ska slå tillbaka, något han lever upp till, även fast han ständigt måste kämpa för att visa denna självbehärskning.

Det våldsmonopol som råder på internatskolan sätts i gungning när Erik blir tvingad till rutan för första gången. I rutan är det tillåtet för en icke rådsmedlem eller fjärderingare att slå tillbaka. Det är dock inget som förväntas av den som blir utmanad. Traditionen säger att den yngre elev som ska ”gå upp i rutan” förväntas stå emot så mycket stryk som möjligt innan han kryper ut ur rutan. Vägrar han ställa upp, eller kryper ut för snabbt blir han kallad för råttå (Guillou 2020, s.83). Enligt den manliga könsrollen på Stjärnsberg förväntas dessa unga pojkar kunna ta emot stryk, annars blir de hånade och tilldelade ett epitet som har en mycket negativ klang. De samhälleliga förväntningarna som råder på skolan kan enligt Connells resonemang vara knutna till deras kön (Connell 2017, s.57). En pojke på internatet förväntas

uppträda på ett visst sätt, ta emot en viss mängd stryk med mera, just på grund av att de är pojkar. De är vedertagna och följs dessa inte får personen räkna med hårt motstånd. Men när Erik utnyttjar det faktum att han får slå tillbaka, och dessutom ”vinner” slagsmålet och de två gymnasierna kryper ut ur rutan svårt misshandlade utan att Erik har fått ta emot så mycket som ett enda slag (Guillou 2020, ss.97–98) sker ett ”brott” mot de äldre elevernas våldskapital. Genom vinsten i rutan tilldelas Erik en högre maskulin status och en bit av den makt Rådet oemotsagt har haft monopol över tidigare. Episoderna med rutan är ett typexempel på hur våld är en stor del av hur hegemoni tilldelas och upprätthålls mellan och inom vissa grupper av män. Enligt Connell är våld är det mest effektiva sättet att hävda eller göra anspråk på makten i gruppstridigheter män emellan samt för att upprätthålla dominans (Connell 2017, ss.121–122). När Erik vinner ”slaget” i rutan visar han prov på denna typ av våldsutövning som i slutändan kommer att förse honom med makt.

Något som även bör aktualiseras och diskuteras angående Stjärnsberg är den homosociala miljön och vad den har för betydelse i verket. Med homosocialitet menas en miljö eller sammanhang där människor av endast ett kön deltar eller dominerar. Förutom den kvinnliga kökspersonalen, vilka pojkarna inte ska ha någon kontakt med, utgörs internatet enbart av män. En tolkning är att det är just den homosociala miljön som orsakar den våldsamma vardagen på Stjärnsberg. Det homosociala går här hand i hand med institutionaliserad våldsutövning och enligt Connell (2017, ss.121–122) är våld ett effektivt medel att vinna makt på inom grupper av män och internatet kan ses som ett typexempel på hur våldet användes för att hävda eller göra anspråk på makten. Det är dessutom inget som tyder på att det förändras efter att Erik har slutat skolan. Vår huvudperson lyckas troligtvis inte med att förändra de normer och acceptansen av våldsutövning mot yngre elever som råder på skolan, vilket troligtvis den homosociala miljön bidrar till.

Processen där vissa grupper av män underordnas och utestängs från hegemonin kan markeras av användningen av epitet som enligt rådande normer i en grupp är negativt laddade. Connell (2017, s.117) förklarar att ett av dessa epitet är ordet ”bögg”. På Stjärnsberg existerar en syn på homosexualitet som något som går emot de styrande normerna på skolan. Enligt de könsroller som råder i romanen är homosexualitet något oacceptabelt och används dels som skällsord men tillämpas även som ett argument för att förbjuda viss typ av litteratur. På grund av det som Rådet kallar för Eriks uppkäftighet tvingas han spendera många timmar i vad som kallas för arresten. I arresten får Erik möjlighet att läsa och med hjälp av lärarna tillåts Erik ta med en stor variation av litteratur. Endast tre typer av texter blir nekade, kommunistisk litteratur,

litteratur som kunde ses som pornografisk och till sist – böcker av en engelsk författare som ansågs ”olämplig som homosexuell” (Guillou 2020, s.131, min kursivering). Kommunism, pornografi och homosexualitet likställs och är alla negativt laddade. Homosexuellas utestängning från legitimitetscirkeln kan även förklaras med Hirdmans genuskontrakt. Genuskontraktet beskriver hur män och kvinnor ska bete sig, hur de ska se ut och vem de ska kännas sexuell attraktion till. En man ska klä sig manligt, bete sig som en man och vara attraherad av kvinnor (Hirdman 1988, s.54). Bryts detta bryts också genuskontraktet och de rådande normerna, i detta fall Stjärnsbergs normer, sätts i gungning och ses inte på med blida ögon. Det kan förklara skolans förbud mot litteratur skrivna av homosexuella som ett sätt att upprätthålla genuskontraktet.

Ett tema som går att utläsa ur *Ondskan* är distinktionen mellan gott och ont våld. När det våld Rådet och framförallt Silverhielm utövar ses som ren ondska framställs Eriks våld som något positivt och bra, till och med hjältemodigt. Han blir en frontfigur för kampen mot pennalismen och våldsmonopolet. Det våld Erik använder framstår i verket som berättigat samtidigt som Rådets våld är fel och ondskefullt. Erik blir till och med påhejad av lärarna, vilka annars är noggranna med att hålla sig utan för skolans kamratuppfostran. Idrottsläraren Tosse Berg uppmuntrar Erik att slå de äldre eleverna och rådsmedlemmar i diverse idrottstävlingar med motiveringen att ”*The whole world loves a fighter*” (Guillou 2020, s.164). Ett exempel på när Eriks våld framstår som berättigat är när han misshandlar två äldre pojkar i ”rutan” istället för att stå och ta emot stryk. Våldet får här en emanciperande roll i boken och när Erik har besekrat de pojkar som utmanade honom uppmanar han fler rådsmedlemmar att möta honom i rutan:

- Ni som är fjärderingare och rådsmedlemmar gillar ju att slå oss i realskolan. Han gjorde den nödvändiga konstpausen.
- Finns det några nya straffprefekter hos er idag? Helst två friska rådsmedlemmar tack. Erik betraktade fjärderingarna och rådsmedlemmarna med spelat hat (Guillou 2020, s.98).

Under vad som på skolan går under namnet ”klosternatten” ska nya, yngre elever en gång om året straffas av de nyvalda rådsmedlemmarna. Eftersom Erik gång på gång har varit uppkäftig mot rådet och vägrat att utföra diverse förnedrande handlingar, så som att putsa skor och springa ärenden åt Rådet, förväntas han få ett särskilt grymt straff under klosternatten. Erik och Pierre förbereder sig genom att stänga in sig på rummet med hjälp av möbler och Erik beväpnar sig med en bandyklubba. Klostringen går således inte som Rådet planerat och de

lyckas endast kasta in en hink med kiss och avföring i pojkarnas rum. Erik vill hämnas på Rådet och ordföranden Silverhielm, något som ingen annan tidigare vågat och genom att samla upp avföringen som kastades in i rummet i en hink lyckas Erik ge tillbaka med samma mynt och hälla hinkens innehåll över en sovande Silverhielm (Guillou 2020, ss.159–180). Hämnden är ljuv och det tycks som att Erik rentav njuter av att se Silverhielm förnedrad. Erik och Otto Silverhielm gör precis samma sak mot varandra, men ändå ses Eriks våld som något gott och nästintill emancipatoriskt. Under romanen sker dock en vändning, där Eriks våld plötsligt kan tolkas som obefogat och har formen av något som börjar likna ett maktmissbruk. Denna paradox menar Ulla Lundqvist (1994, s.109) blir uppenbar i romanens slut, när Erik får sin slutgiltiga hämnd på Silverhielm i skogen utanför skolan, att Erik rentav njuter av att bruka våld i romanen. Jag anser att vi redan under klosternatten, i bokens mitt, ser tendenser på njutningen av våldsutövning hos Erik. På detta sätt, precis som Lundqvist argumenterar för, placerar sig Erik närmare rådet än vad Guillou förmodligen vet om. Vid en sådan tolkning blir det betydligt svårare att motivera Eriks våld då det ses som ett sätt att vinna och upprätthålla den hegemoniska maskuliniteten, och inte som en metod att på ett emancipatoriskt sätt få slut på pennialismen. I romanens slut får våldet snarare en funktion av att hävda sig och försvara sin integritet än att åstadkomma ett systemskifte.

Muren/Svarta slottet

På muren och i Svarta slottet⁷, den plats där Jon Snows berättelse huvudsakligen utspelar sig, finns det två saker som står över allt annat – plikten och hedern hos brödraskapet. Precis som på Stjärnsberg i *Ondskan* är Muren en homosocial plats. Men skillnaden mellan de två platserna består i att Muren en institution där våld, i form av träning, är berättigat. Våldet motiveras av att de unga pojkarna måste övas i strid för att ha en chans att överleva livet på och utanför muren. Den homosociala platsen som utgörs av Muren leder inte nödvändigtvis till ett ökat våld inom gruppen. Hierarkin är så pass etablerad, genom århundraden, att det inte är någon idé för de lägre ställda männen att bruka våld för att ta del av hegemonin och makten. Till skillnad från Stjärnsberg är våld och makt inte sammanbundna på Muren. Även ledarna och befälhavarna behöver inte använda sig av våld för att upprätthålla makten. Några av de ledande karaktärerna är mycket gamla och svaga och kräver omvårdnad samtidigt som de är högt respekterade, till exempel den hundra år gamla livmedikusen Mäster Aemon (Martin 2011, ss.402–403). Det bör dock nämnas att många av de högt uppsatta ledarna på

⁷ Från och med nu kommer både Muren och Svarta slottet att refereras till som endast Muren.

muren har ett visst indirekt våldskapital i form av den makt de besitter då de till exempel kan beordra avrättningar. Det går dock att dra slutsatsen om att homosocialiteten snarare resulterar i att Muren blir en fredligare plats. Att våld och hot om våld inte tolereras görs klart när Jon efter att ha blivit utsatt för upprepad mobbning av tränaren Alliser Törne, attackerar honom med en dolk. Jon blir stoppad av sina vänner innan attacken hinner börja, men Jon möter hårda repressalier. Han tas ifrån sina vapen, stängs in i en cell som han inte får lämna förrän de höga officerarna har bestämt vad de ska göra med honom (s.503). Genom att avsäga sig familj, kvinnor och barn (s.466) stärker homosocialiteten de sociala banden mellan männen. De är inte längre bekanta, kollegor eller ens fiender, på muren är alla *bröder*, med starkare band än till någon annan. Våldsutövningen tyglas och riktas därför mot andra håll, till exempel fiender utanför muren.

Klimatet på Muren är tufft och motsvarar inte Jons förväntningar. Det gör Jon besviken och ledsen. Men trots det tuffa klimatet finns det en rättvisa på muren som inte finns någon annanstans i Westeros. På Muren får en man det han förtjänar och möts med respekt, oavsett om han är Lord, oäkting eller brottsling (Martin 2011, s.165). När en man på Muren har förtjänat respekt – möts av han av det. Det kan förefalla hårt, men är i själva verket rättvist. Men det är ändå viktigt att vara stark på Muren. Den manliga könsrollens egenskaper blir särskilt tydliga vid den träning de nya rekryterna genomgår när de först anländer till muren. Efter en duell med en av de andra nykomlingarna erkänner Jon för tränaren Alliser Törne att han är trött:

”Jag är trött, medgav Jon. Det tunga långsvärdet fick det att värka i armarna och nu när striden var över började han känna av sina blesyrer”

”Du är helt enkelt svag.”

”Jag vann.”

”Nej, Uroxen förlorade.” (Martin 2011, s.164).

När Jon visar sig svag möter han genast motstånd då svaghet är inte är ett uppskattat attribut på Muren. Inom alla kulturella miljöer finns det två könsroller som definieras utifrån samhällsliga förväntningar knutna till dess biologiska status (Connell 2017, s.57). På Muren förväntas de unga männen vara duktiga i strid, vara starka och orka duellera, dessa drag får representera den manliga könsrollen på muren. Det förklarar det motstånd Jon möter när han, som vanligtvis är en av de män som upprätthåller de manliga egenskaperna, erkänner sig trött och därmed även svag. Den manliga könsrollens värde också för Jon blir tydlig när Martin (2011, s.164) beskriver hur han känner förakt gentemot de andra, grundat i deras inkompetens

i strid. Jon tänker till exempel om en av de andra pojkarna att han är ”svag som en flicka”. Det är inte bara på Muren det är viktigt att vara manlig och följa de förväntningarna som ställs på pojkarna, genom Jons tankar förefaller det tydligt att även han i högsta grad anser det viktigt att följa och vara en del av den manliga könsrollen. Genom att använda vad Tania Evans (2019, s.152) benämner ”heteropatriarkalt våld” som verktyg stärker Jon sin patriarkala makt, något som enligt Evans framförallt förekommer hos de mer groteska och våldsamma karaktärerna i bokserien. Men detta våld kan även urskiljas hos Jon. Genom att förpassa det feminina – med kommentarer som ”svag som en flicka” – stärker han sin egen maktposition, grundat i en patriarkal struktur (Evans 2019, s.152)

På Muren är alla män och förväntas därför bete sig som män (Martin 2011, exempelvis s.582). Till skillnad från Ondskan där maskuliniteten och det manliga våldet förklaras av Connells begrepp hegemonisk maskulinitet, där användningen våld är ett sätt att vinna makt, kan våldet och de manliga könsrollernas höga värde vara en ren överlevnadsinstinkt. De flesta av männen på muren är beroende av att kunna ta till våld, särskilt de gränsjägare som med jämna mellanrum arbetar bortanför muren. Om faror dyker upp är det livsnödvändigt att männen kan försvara sig. Våldets auktoritet handlar inte nödvändigtvis om att vinna makt på Muren. Den som besitter våldskapital är respekterad och aktad då personen kan avgöra männens öde när kamper om liv eller död uppstår. Därför kan kommentarer som: ”Ingen gillar mesar” (s.240) istället för att ses som ett medel att trycka ner de som bryter mot könsrollsförväntningarna snarare ses som ett sätt att garantera överlevnad. Användningen av negativt laddade attribut, som vanligtvis används som medel för att underordna och utestänga vissa grupper av män från den manliga dominansen (Connell 2017, ss.116–117) får därmed helt olika betydelser på *Ondskans Stjärnsberg* och på Muren i *Kampen om Järntronen*.

Stödgruppen

”Stödgruppen var förstas deprimerande som fan. Det var möte varje onsdag i källaren till en stenkyrka i bygd i form av ett kors. Vi satt allihop i en ring precis i mitten av korset, i skärningspunkten mellan de två brädorna, där Jesus hjärta måste ha varit” (Green 2014, s.12).

Miljön i stödgruppen är heterogen, till skillnad från Muren och Stjärnsberg där platserna präglas av stark homosocialitet. Här förväntas alla ta plats, våga visa sig svaga, som ett medel för stärkt psykiskt hälsa. Att prata om sin sjukdom, något som benämns som ”stödsnacket”, ska fungera som ett medel i kampen mot cancer. Verb som att slåss, kämpa och vinna används flitigt (Green 2014, s.13). I stödgruppen, till skillnad från Stjärnsberg och Muren, får dessa

verb en helt annan betydelse. På Stjärnsberg och på Muren har ord som styrka, kamp och vinst en bokstavlig betydelse, medan de i stödgruppen får representera metaforer i processen att överleva sin sjukdom. Att vara stark handlar inte om makt, hegemoni eller att vara fysiskt överlägsen, utan om att inte förlora sig själv i sjukdomsprocessen. En av bokens huvudpersoner, Hazel Grace, hatar stödgruppen. Men det är under sitt allra mest intensiva försök att få hoppa av stödgruppen hon träffar Augustus. Augustus uppträdande går emot de vanliga konventionerna i stödgruppen. Istället för att visa sig svag och i behov av hjälp förklarar han att han endast är där för att vännen Isaac bad honom. Vid frågan hur han mår berättar han för gruppen att han mår ”finfint” och att han sitter i en bergochdalbana som bara åker uppåt. Han pratar inte om att vinna några strider. Men när Patrik, ledaren av stödgruppen frågar honom vad han är rädd för erkänner han till slut att han är rädd för att bli bortglömd (Green 2014, s.19). Augustus närvaro i stödgruppen kan fungera befriande för Hazel. När Augustus blir en del av stödgruppen och tar avstånd från den tvångsmässiga positivitet som råder vid mötena finner Hazel en allierad. Till exempel kan svaret ”jag mår finfint” tolkas som tydligt sarkastiskt. När Augustus dessutom berättar att han endast är på mötet för att hans vän Isaac har tvingat honom (s.19) får de båda ungdomarna en sak gemensamt – ingen är där frivilligt.

Trots normaliseringen av bland annat svaghet finns det spår av könsroller och hegemonisk maskulinitet i stödgruppen. Ett återkommande ämne som behandlas i romanen i anslutning till stödgruppen är den ständiga påminnelsen att Patrik, ledaren, saknar punkulor. Patrik framställs som en tragisk person:

Under tiden väntade han, som alla vi andra, på att damoklessvärdet skulle skänka honom den befrielse han hör och häpna undslapp för alla dessa år sedan, då cancer tog båda hans kulor men sparade vad bara den mest generösa person skulle kalla hans liv. (Green 2014, s.12)

Det finns en underliggande ton i verket där Patrik, enligt Hazel, framstår som mindre manlig och vuxen än de män i *Förr eller senare exploderar jag* som fortfarande har kvar båda kulorna. Genom avsaknaden av punkulorna förminsas Patrik till en sorglig person, som inte kan släppa tanken på att han fick cancer i den kroppsdel som utgör det allra manligaste av kroppsdelarna. När någon bryter det så kallade genuskontraktet, när till exempel en man framstår som omanlig kan det få mycket negativa konsekvenser för personen i samhället (Hirdman 1988, s.54). En av dessa konsekvenser kan vara hån och mobbning. Det går att göra en tydlig koppling mellan det hån som Patrik får riktat mot sig, både från textens berättare

(som utgörs av Hazel) och från andra karaktärer i verket (Green 2014, exempelvis s.134) och hans avsaknad av manlighet och auktoritet. Det uppmärksammas sällan att han faktiskt verkar vara en vänlig person som vill använda sina erfarenheter för att hjälpa unga cancerdrabbade. Istället porträtteras han som tragisk och patetisk och avsaknaden av testiklar görs till något komiskt, på Patriks bekostnad. Patrik kan med andra ord representera den typ av maskulinitet som Connell benämner som underordnad maskulinitet. Med underordnad menas den grupp av män som inte lever upp till de förväntningar samhället ställer. Det finns ofta en koppling mellan underordnad maskulinitet och feminitet (Connell 2017, s.116) och här kan avsaknaden av punkulor kan utgöra det feminina i Patriks fall.

Det är i stödgruppen Hazel träffar vännerna Augustus och Isaac. Tack vare gruppens träffar korsas deras vägar och ett starkt band uppstår mellan de tre ungdomarna. Under romanen får Isaac reda på att han kommer att behöva genomgå en operation som kommer att resultera i att han förlorar synen. Det leder till att Isaacs flickvän Monica gör slut med honom, med hänvisning till att hon inte kan hantera det, denna episod har tidigare behandlats i analysen och går under namnet ”trofékrossarkvällen” (Green 2014, s.65). Vad som framgår tydligt är att de enskilda ungdomarna inom den grupp som stödgruppen utgörs av saknar våldskapital. Men när Monica aldrig mer hör av sig till Isaac, inte ens efter operationen, anser Augustus att hämnd måste idkas. Genom att med gemensamma förmågor kasta ägg på Monicas bil (ss.224–227) går de tre ungdomarna ihop och tillsammans skapar en viss typ av våldskapital. Enskilt kan inte Augustus eller Isaac leva upp till de maskulina könsroller som är normativa i romanens värld och kan inte agera på ett sätt som samhället förväntar sig att någon med deras biologiska status gör (Connell 2017, s.57). För en liten stund bidrar detta gemensamma ”våld” till vad som skulle kunna tolkas som makt över den specifika situationen (Connell 2017, s.121). Det är de tre ungdomarna som bestämmer hur många ägg som ska kastas och hur länge de ska hålla på, vilket här räknas som en typ av makthandling. Avsnittet med äggkastningen kan ses som en metafor för den handlingsfrihet Green så skickligt skildrar i *Förr eller senare exploderar jag* (Morris 2019, ss.223–224). Trots ungdomarnas fysiska hinder tar de makt över situationen genom att tillsammans utföra en handling de enskilt skulle ha stora svårigheter att verkställa. Genom att tillsammans hämnas på Isaacs före detta flickvän kan vi utläsa en typ av frigörande handling och närmare förstå ungdomarnas förhållande till makt och handlingsfrihet.

Känslor

Ondskan

Att inte tappa ansiktet och visa känslor är något Erik ständigt tampas med under romanens gång. När fadern, redan på bokens första sida, förkunnar att ”eftermatenstryket” kommer att bestå av tjugofem rapp med klädborsten blir Erik lättad. Det betyder att det kommer att gå fort, tjuugo sekunder ungefär: ”Då skulle han slippa gråta, han ville inte gråta när farsan slog. Det gick att låta bli att gråta så länge man kunde hålla andan.” (Guillou 2020, ss.5–6). Förklaringen på varför Erik inte vill gråta när han blir slagen kommer några rader längre ner, han beskriver för läsaren att om han vrider sig och grät under stryket blev fadern så pass upphetsad att våldet trappades upp, han slog hårdare och tappade räkningen (s.6). Läsaren får alltså tidigt i verket en förklaring till Eriks motstånd mot känsloyttringar, något som återkommer gång på gång i verket. Att Erik inte vill gråta inför fadern kan förklaras av de maktdimensioner som i grunden är nära kopplade till maskulinitet (Connell 2017, s.78). När en man visar sig svag, i detta fall i form av tårar, minskar chansen att upprätthålla någon typ av maktanspråk då våld och hot om våld både underbygger och stödjer hegemonin och auktoriteten mellan och i grupper av män (Connell 2017, s.115). Erik är redan underordnad faderns våldsmonopol i hemmet och ju mer våldet trappas upp desto mer ökar faderns dominans mellan honom och Erik. Ovanstående resonemang förklarar även Eriks tankar inför den misshandel som kommer att äga rum (som beskrivs mer ingående under rubriken ”Stjärnsberg”): ”För det första skulle dom ta honom förr eller senare i alla fall och för det andra förlorade man bara på att visa sig rädd. Enda chansen att vinna nästa rond var ju att inte visa sig rädd” (Guillou 2020, ss.182–183). Om Erik, trots att han vet att han kommer att bli misshandlad, sänker garden och visar sig rädd och sårbar stärks Rådets och Otto Silverhielms auktoritet. Erik riskerar att stämplas som ”fegis” och kommer att utestängas från den manliga dominansen och legitimiteten (Connell 2017, ss.116–117). Oviljan att gråta och visa känslor kan även förklaras av verkens könsroller. Det förefaller tydligt att normen på Stjärnsberg och i hemmet fastslår att killar inte ska gråta. Att visa sig svag och därmed även ”omanlig” trappar endast upp våldet och om Erik bryter det genuskontrakt som råder i romanen riskerar han för det första att förlora den manlighet han har kämpat med att bygga upp under vistelsen på Stjärnsberg, för det andra att förlora den kamp för emancipation för de yngre eleverna på internatet som Erik för.

I *Ondskan* förs inte endast resonemang kring vikten av manlighet och våldskapital. Pierre, som är en av de namngivna personerna i romanen som helt saknar våldskapital, resonerar

kring vad som faktiskt är viktigt – framtiden och det intellektuella livet. När skolan är över och ”rådisarna” inte får slåss, har de ingen chans mot elever som Pierre och Erik. När ”fighten” gäller vem som har mest i huvudet kommer rådsmedlemmarna att tvingas se sig besegrade. I kampen om vem som ska få en plats på de prestigefulla universiteten spelar våldskapital ingen roll (Guillou 2020, ss.134–135) och därför blir tanken på framtiden, enligt honom, i slutändan mer betydelsefull än att stå upp mot auktoriteten. Enligt Pierre är det intellektuella motståndet så mycket viktigare än det fysiska (s.149) vilket förklarar att han slutligen retirerar och lämnar skolan, han står helt enkelt inte ut med våldet längre (s.246). Vikten att vara intelligent och intellektuell har en stor roll i *Ondskan* och i romanen återfinns en mängd resonemang liknar exemplen ovan. Enligt Pierres och Eriks och därmed även *Ondskans* normverk är det viktigaste att vara smart. Det går emot Rådets normverk och likaså normverket på Stjärnsberg, där makten och våldskapitalet är det viktigaste. Föregående normkrock är intressant att betrakta ur ett könsrollsperspektiv. När Pierre lämnar skolan med motiveringen att han inte står ut med våldet lever han inte längre upp till de samhälleliga förväntningarna *inom* verket knutna till hans kön (Connell 2017, s.53). I denna ”brytning” ses han som feg och mesig. Däremot ses han i ett metaperspektiv, *i* verket (för läsaren), som en hjälte. Detta resonemang kan förefalla paradoxalt men jag vill framhäva vikten av att skilja på normverket *inom* romanen och normverket *i* romanen. I romanvärldens normsystem – som i detta fall utgörs av den värld *Ondskan* utspelar sig i – ses Pierre som feg och mesig i och med att han lämnar skolan. Men i verkets normsystem – det system läsaren ofta kan identifiera sig med – får Pierre en hjältestatus genom att stå upp mot våldet, trots avsaknad av våldskapital.

Vid några tillfällen i boken blir Eriks känslouttryck centrala. En av dessa är när Pierre lämnar skolan och Erik verkställer sin hämnd mot Rådet. Men Eriks känslor uttrycks som tydligast när han inleder en romans med Marja, en av flickorna som arbetar i köket: ”Men han sa till henne än en gång att han älskade henne och han sa till henne, med en formulering som lät som om den kunde försätta berg, att störst av allt var ändå kärleken” (Guillou 2020, s.265). När Erik får reda på att romansen är avslöjad och att Marja har blivit uppsagd till följd av detta beskriver Guillou för första gången i boken att Erik gråter, inte av fysisk smärta, utan att brustet hjärta. Med tårarna strömmande nerför kinderna slår han sönder skrivbordet och skrivbordsstolen på rummet. Efter ett träningspass där han vrålande av hat och ansträngning lyfter skrivstängeln kommer han tillbaka in på rummet: ”Han la sig på mage med armarna runt kudden. ’Marja, jag kommer aldrig att älska någon annan än dej’, viskade han, och visste med tonåringens hela bultande känslokraft att det var fullkomligt sant.” (Guillou 2020, s.266).

Denna episod är en av få i *Ondskan* där läsaren får ta del av ömhetsförklaringar och kärlek. Det är en stor kontrast gentemot vad som annars förefaller som viktigt i romanen.

Kampen om Järntronen

Till skillnad från Erik i *Ondskan* är Jon Snow i *Kampen om Järntronen* ofta känslös. Vid ett flertal tillfällen beskriver Martin hur Jon gråter, men trots återkommande känslöyttringar hos Jon tycks det fortfarande vara tabubelagt och något Jon gärna döljer. Vid en fest i romanens början blir Jon nekad av farbrodern att gå med i nattens väktare, med argument att han inte har provat att leva ett "vanligt liv" först. Farbrodern föreslår att han ska avla några oäktingar för att sedan komma tillbaka och gå med brödraskapet:

Jon darrade. 'Jag ska aldrig avla någon oäkting', förkunnade han långsamt och tydligt. 'Aldrig!' Han spottade ut ordet som gift. Med ens märkte han att det blivit tyst vid bordet och att alla tittade på honom. Han kände tårarna välla upp i ögonen och reste sig från bordet. 'Ursäkta mig', sa han med de sista resterna av sin värdighet och svängde runt på klacken för att komma därifrån innan de andra märkte att han grät (Martin 2011, s.54).

Jon skäms över att gråta och gör allt för att ingen ska lägga märke till hans tårar. Att visa sig svag är enligt Jon att förlora sin värdighet. Precis som i *Ondskan* finns det en norm i den värld *Kampen om Järntronen* utspelar sig där män och pojkar ska vara starka och duktiga krigare, med undantag för de intelligenta som kan leva på sitt intellekt. När Jon gång på gång visar sig svag och gråter bryter han det genuskontrakt verket präglas av. Han ska som (ung)man inte visa känslor, vara stark, orädd och ta hand om andra (kvinnan) (Hirdman 1988, s.54). Jon lever upp de flesta kraven inom den manliga könsrollen, men bryter mot den som säger att han inte får visa känslor. Men till skillnad från *Ondskan* där våldet mot Erik trappas upp när han visar sig rädd eller gråter, möter Jon ringa konsekvenser av att visa sig sårbar.

Det faktum att Jon är en känslös person återkommer ständigt i romanen. Han har lätt till både tårar, glädje, skratt, ilska, medlidande och raseri. Närheten till känslöyttringar är något Jon behöver brottas med för att de inte ska ta över och påverka hans agerande. När Tyrion berättar sanningen för Jon om muren blir han både arg och ledsen: "'Sluta!' skrek pojken. Han tog ett steg framåt med knutna nävar och hade mycket nära till gråten" (Martin 2011, s.117). Vid andra tillfällen riskerar hans dramatiska agerande att få oåterkalleliga konsekvenser. En sådan händelse är när han riskerar att avrättas för att ha lämnat nattens väktare. De män som lämnar brödraskapet efter att ha blivit insvurna som bröder avrättas för desertering genom halshuggning. Trots denna vetskap ger sig Jon av i raseri för att hämnas sin

avrättade far. Vännern Sam ber honom att stanna men blir närapå översprungen av Jons häst när han rider iväg (Martin 2011, ss.686–689). Jon blir som tur är ikappriden och tillbakaförd av vännerna på muren, dock inte förrän efter att Jon försökt smita och hotat med att skada vännerna (ss.692–693).

Ett attribut Jon aldrig visar är feghet. Det är däremot något Sam definieras av redan i den första scenen han figurerar i. Vid ett första möte mellan pojkarna på Muren förkunnar Sam att han inte försvarade sig för att han var rädd:

”Jag tackar er allihop’, sa den fete pojken allvarligt.
’Varför reste du inte på dig och slogs?’ frågade Grenn.
’Jag ville verkligen göra det, men... jag kunde bara inte, och jag ville inte att han skulle slå mig mer.’ Han tittade ner i marken. ’Jag... jag är rädd för att jag är feg, för det brukade min far alltid säga” (Martin 2011, s.239).

Att förminska någon genom att kalla honom ”fegis” menar Connell (2017, ss.116–117) är ett sätt att underordna andra män från makten och visa sin dominans. Men det faktum att Sam kallar sig själv för feg förvirrar pojkarna på Muren: ”Vad är det för sorts man som själv deklarerade att han var en fegis?” (Martin 2011, s.239) undrar Grenn. Genom att erkänna sin svaghet visar Sam upp ett annat slags mod än vad pojkarna är vana vid. När Sam tillkännager att han är feg avsäger han sig allt anspråk på hegemonisk maskulinitet, som de andra pojkarna jobbar hårt för att vinna genom att visa sig starka och modiga. Genom att frivilligt tillskriva sig en underordnad maskulinitet (Connell 2017, ss.116–117) på muren skildras Sam som stark på sina egna premisser genom erkännandet av sina brister. När Jon senare reflekterar över det som hänt erkänner han för sig själv att Sam var modig när han inte vågade slå tillbaka:

”Världen var full av fegisar som låtsades vara hjältar, och det krävdes en underlig sorts mod att erkänna att man var feg som Samwell Tarly gjort” (Martin 2011, ss.240–241). I längden vinner Sam på att bryta det genuskontrakt som råder vid Muren. Genom erkännandet av avsaknad av våldskapital får Sam en roll som förvaltare på Muren där han får användning av sitt intellekt och kan bidra till arbetet på Muren genom det han är bra på – att läsa, skriva och se de samband de andra männen inte reflekterar över. Precis som i fallet med Pierre finns det en skillnad mellan normsystemet *i* verket och *inom* verket. I likhet med Pierre framstår Sam *inom* verket, enligt romanvärldens normsystem, till en början som feg enligt bokens andra karaktärer (han erkänner till och med att han är feg). Men under romanen visar Sam ett mod som ingen av de andra karaktärerna uppvisar och för läsaren blir han därför något av en hjälte. *I* verket, alltså i verkets normsystem, börjar han att forma kvaliteter som liknar en ”idealman”.

Med andra ord uppfattas Pierre och Sam som fega av de andra karaktärerna i boken, men som hjältar hos läsaren.

Förr eller senare exploderar jag

Känsloyttringar är ett centralt tema i *Förr eller senare exploderar jag*. När Augustus och Hazel för första gången möts flirtar han oblygt med henne. När hon frågar varför han tittar på henne svarar han, utan att tveka ”För att du är vacker. Jag tycker om att titta på vackra människor [...]” (Green 2014, s.24). Hazel tänker för sig själv om Augustus att ”Varenda stavelse flirtade. Ärligt talat blev jag rätt tänd på honom. Jag visste inte ens att jag kunde bli tänd på killar – inte såhär i verkligheten” (s.24). Hirdmans (1988, s.54) genuskontrakt beskriver hur män och kvinnor ska bete sig mot varandra genom att bland annat förklara vem som ska förföra vem. Enligt Hirdman fastställer de sociala reglerna i samhället att det är mannen som ska förföra kvinnan. Hazel verkar acceptera och rentav uppskatta att Augustus följer de sociala normerna genom att uppvakta henne. Han väcker dessutom något nytt hos henne, en sexuell känsla hon inte visste att hon hade, hon blir tänd på honom. Här ser vi även ett exempel på det paradoxala förhållandet mellan sociala normer och individuell identitet som enligt Morris (2019, s.218) är en stor och viktig del av Greens författarskap. Hazel uppskattar att Augustus tittar på henne, den manliga blicken uppmuntrar henne att tänka på den andra könet på ett sätt som är nytt för henne. Hon visste dock inte tidigare att hon kunde bli tänd på killar – ”inte såhär i verkligheten”.

Eftersom Augustus lever upp till den manliga könsrollen och normerna i verket förvånas Hazel när hon får reda på att han är oskuld, något han förbarmar sig över: ”Han jämrade sig. ’Jag kommer att dö oskuld’, sa han” (Green 2012, s.123). Att vara oskuld vid 17 års ålder verkar enligt Augustus vara något pinsamt, något som gör honom mindre manlig och något han vill ändra på. Enligt Connell (2017, s.83) återfinns den sanna maskuliniteten alltid inneboende i den manliga kroppen. Det kan även tolkas som att den manliga sexualiteten är en del av den manliga kroppen och därmed även en del av maskuliniteten. Genom att inte ha haft sin sexuella debut kan Augustus alltså ses som mindre manlig eftersom manlighet är nära sammankopplat med manlig sexualitet.

Augustus beskrivs gång på gång som den ideala killen. Eftersom Augustus lever upp till bilden av ”den perfekta killen”, både enligt Hazel och enligt romanens normverk blir en scen särskilt betydelsefull. När Augustus cancer återkommer blir han snabbt mer och mer sjuk.

Han vet att han ska dö inom en snar framtid och en dag när Hazel hälsar på honom hittar hon honom i sängen och han har kissat på sig:

Jag fann honom där, mumlande på ett språk som bara han förstod. Han hade kissat i sängen. Det var hemskt. Jag kunde inte ens titta, ärligt talat. Jag bara ropade på hans föräldrar och de kom ner och jag gick upp medan de tvättade av honom.” (Green 2014, s.237).

Hazel hoppades innerligt att han inte skulle minnas detta. Att han inte skulle komma ihåg att han hade hittats av flickan han älskar, nerpissad och utlämnad. Men han mindes och säger till Hazel ”För varje minut som går får jag en allt djupare insikt i vad ordet förödmjukad betyder” (s.238). Eftersom Augustus under romanens gång har byggt upp en bild av sig själv som den perfekta killen – idealmannen – både som pojkvän, vän och son, som tar allt med en ”klackspark” blir det faktum att han här hittas av Hazel utblottad och utlämnad till andra extra förödmjukande. Men trots detta blir Augustus varken arg eller ledsen. Han vare sig slår sönder saker eller gråter utan håller ständigt, under romanens gång tillbaka eventuella känslor. Det kan förklaras av att han som tonårspojke inte tillåts visa känslor och att han ständigt vill leva upp till det genuskontrakt och könsroller som rådet i verket. Han visar dessutom aldrig rädsla för något, förutom i en fråga – han är livrädd för att bli bortglömd, att han inte ska få chansen att ge tillbaka något för sitt liv (Green 2014, s.168).

Någon som däremot ofta gråter är Hazels pappa: ”’Hazel’, sa pappa och sedan bröts rösten. Han grät mycket, min pappa.” (Green 2014, s.104). Att pappan har nära till tårar är något som ständigt påpekas i romanen, utan att läsaren får en utförlig förklaring varför. Faderns känslouttryck framstår nästintill som avvikande. Det kan bero på de samhällseliga normer som menar att det är mannen som ska ta hand om kvinnan. Det är hon som anses tillhöra det ”svaga könet” och behöver således omhändertagas av mannen (Hirdman 2001, ss. 80–82). Men borde det inte snarare ses som fullt normalt att som förälder gråta och vara ledsen när ens dotter lider av en dödlig form av cancer? Uppmärksammas pappans tårar för att det är ”omanligt” och mesigt och hade det lyfts fram på samma sätt i romanen om det var mamman som ofta grät?

Slutsatser

Om vi föreställer oss hegemonisk maskulinitet som en skala visar föregående analys att de tre verken *Ondskan*, *Kampen om Järntronen* och *Förr eller senare exploderar jag* befinner sig på olika platser på denna skala. Högst upp på skalan finner vi *Ondskan*. Angående *Ondskan* är den hegemoniska maskuliniteten ständigt närvarande och svarar väl mot Raewyn Connells begreppsapparat. På en plats som Stjärnsberg, där pennalism och kamratuppförstran råder, där makt uttrycks genom våldskapital och där maskulinitetsideal är en förutsättning för att överleva skolgången, är det av vikt att leva upp till de könsroller som råder och hålla sig till det genuskontrakt som målas upp i verket. *Ondskan* representerar ytterkanten på denna skala, där eleverna i hög grad sysselsätter sig med övningar i hegemonisk maskulinitet och där det är rentav livsnödvändigt att inrätta sig i detta mönster. När Erik Ponti anländer till skolan och börjar att ifrågasätta pennalismen och hegemonin hos Rådet, vilket verkställs genom våldsmonopol möter han hårt motstånd. Den hegemoniska maskuliniteten är så pass djupt rotad på Stjärnsberg att inte ens den kamp Erik för gör någon större skillnad.

I mitten av skalan finner vi *Kampen om Järntronen*. Här har hegemonisk maskulinitet och upprätthållandet av den manliga könsrollen viss vikt, men analysen visar även att andra kvaliteter är viktiga. Även om Jon vinner makt på grund av sitt våldskapital är det när han sänker garden och visar sig mer sårbar och mänsklig som kan vinner verklig makt. Genom att ”sänka sig” till de andras nivå vinner han den respekt han behöver för att bli en ledare. Relationen med Sam indikerar även att våldskapital och hegemonisk maskulinitet inte är nödvändigt för att betyda något på muren. Genom intelligens och godmodighet går det att vinna respekt hos brödrskapet.

Längst ner på skalan väljer jag att placera *Förr eller senare exploderar jag*. I detta verk har hegemonisk maskulinitet ingen relevans. Att huvudpersonerna lever upp till de könsroller som råder i verket är något som aktualiseras i analysen, men det har ingen egentlig betydelse enligt det normverk som råder i romanen. Det finns en poäng i att uppmärksamma avsaknaden av resultat gällande *Förr eller senare exploderar jag* då det visar att alla begrepp inte är betydelsefulla och närvarande i alla texter. Ett begrepp som däremot är viktigt i verket är relationen. På en relationell skala blir således ordningen omvänd där *Förr eller senare exploderar jag* placeras längst upp. Här synliggörs vikten av relationer och att våga visa sig sårbar för att vinna respekt hos och komma närmare de människor som betyder något. *Kampen om Järntronen* placeras i mitten även på denna skala, då analysen synliggör hur

viktigt bandet mellan brödrskapet är. Till exempel då Jon räddas från att riskera att bli avrättad för desertering av de nyvunna vännerna. Längst ner på den relationella skalan finner vi *Ondskan*. Även om relationer har en roll i romanen, särskilt den mellan Erik och Pierre, är det den kamp mot Stjärnsbergs normverk och de strider Erik för mot auktoriteter som tar störst plats i romanen.

Diskussion

Att som lärare i gymnasieskolan diskutera skönlitteratur med elever är ett vanligt inslag i undervisningen. Jag finner det relevant att låta eleverna läsa litteratur som befinner sig på olika platser av den skala som presenteras under rubriken ”Slutsatser”. Genom att låta eleverna läsa och diskutera exempel på olika typer av maskuliniteter kan en större förståelse för omvärlden utvecklas och skönlitteraturen kan hjälpa eleven att både lära känna sina medmänniskor och sig själv (Skolverket 2011, s.1). Tidigare forskning i ämnet pojkars litteraturläsning visar att unga män och pojkar är skickliga på att skilja mellan fantasi och verklighet (Newkirk 2002, ss.111–113). Därför kan litteratur som inte alltid är moraliskt föredömliga, i detta fall kan *Ondskan* utgöra ett sådant exempel, snarare fungera som ett fördelaktigt diskussionsunderlag för vad våld kan betyda, både för individer och institutioner. Med andra ord visar forskning att elever inte kommer att börja bruka våld som ett resultat av att ha läst en bok med våldsskildringar. Thomas Newkirk (2002, s.144) menar till och med att våldsamma tv-spel kan utveckla barns fantasi, detsamma borde därmed även gälla skönlitteratur. Enligt Skolverket (2011, s.1) ska elever ges möjlighet att utveckla en förmåga att använda skönlitteratur som utgångspunkt i formandet av självinstinkt och förståelse av andra människors erfarenhet, tankar och livsvillkor. Genom läsning av skönlitterära verk som representerar olika typer av maskuliniteter tränas eleven i det Skolverket (s.1) beskriver som utmanandet av nya tankesätt och öppnandet av nya perspektiv. Att utveckla förmågan att frambringa sympati för olika typer av protagonister, till exempel Erik, Jon och Augustus som alla representerar olika bilder av manlighet och olika typer av idealmän, leder till att eleven får en större förståelse för omvärlden och sina medmänniskor. Något analysen visar är att alla protagonister brottas med olika typer av fiender och för olika sorters krig. Det kan vara pennalism, mobbare, auktoriteter, sitt känsloliv eller en dödlig sjukdom. Denna insikt bör leda till förståelsen för människans olika kamper.

Att erbjuda elever en variation av olika typer av verk kan fungera som ett medel i den kamp många lärare för. Den mot unga mäns och pojkars ovilja att läsa skönlitteratur. Ofta besitter

pojkar färdigheter i läsning, men problemet ligger i att dessa färdigheter inte motsvarar det som förväntas av dem (Alloway och Gilbert 1997, sidnummer saknas). Nola Alloway och Pam Gilbert (1997, sidnummer saknas) tydliggör att motviljan i många avseenden kan förklaras av den hegemoniska maskuliniteten. Att läsa skönlitteratur hotar pojkarnas upplevda maskulinitet. Genom att i denna studie närmare analysera och problematisera hegemonisk maskulinitet har en förståelse av begreppet utvecklats och kan underlätta i bemötandet av det motstånd som uppstår hos elever baserat på den hegemoniska maskuliniteten. Dessutom kan studien underlätta i arbetet med att synliggöra vilka typer av maskuliniteter som framställs i andra verk, något jag anser att lärare ständigt behöver ägna sig åt. När en tonårspojke läser skönlitteratur i skolan eller på fritiden intar han en position gentemot verket som både kan utmana hans maskulinitet och sätt att se på manlighet, men också de värderingar han har inför läsningen. Det betyder att läraren bör vara medveten om vilka typer av maskuliniteter olika typer av skönlitterära verk förmedlar till den unga läsaren. Genom att synliggöra och diskutera vad som kanske inte förefaller självklart hos eleven vid en första läsning höjs standarden på litteraturundervisningen avsevärt och undervisningen får även en långsiktig verkan då eleven kan ta med sig viktiga lärdomar från undervisningen ut i livet.

Studiens analys tillåter även läsaren att omvärdera vad som är en idealman och vem som ska ses som den faktiska hjälten i verken. Att vara ”antiman” utifrån Connells terminologi behöver inte betyda att personen är en antiman enligt berättelsens logik. Samwell Tarly och Pierre Tanguy skildras i slutändan båda som positiva figurer och lyfter bland annat från Jon Snows och Erik Pontis mjukare sidor. Det resulterar i att vi kan dra slutsatsen att verken inte endast förhåller sig till Connells definition av hegemonisk maskulinitet, utan idealmän kan även definieras på andra sätt som gör dessa ”antimän” till idealmän i slutändan. Att vara modig och stark handlar inte alltid om fysisk styrka utan analysen visar att mod kan visas på många sätt. Att våga göra något som ingen tidigare har gjort, till exempel att erkänna rädsla. Både Sam och Pierre erkänner att de är rädda, vilket går emot de konventioner som råder på platsen de befinner sig. Genom att trotsa rädslan och vara sig själva utvecklas dessa pojkar till att bli något som i efterhand liknar en hjälte. Alla tre verk synliggör att förmågan att visa sig sårbar i själva verket är exempel på det mod som i längden visar sig vara viktigast. Att uppmärksamma detta i undervisningen uppmuntrar läsaren att själv omvärdera sitt sätt att se på mod och styrka vilket förhoppningsvis kan uppmuntra eleven att tänka om gällande vad som är viktigt i relationer med andra. Analysen visar att den normativa maskuliniteten i form av hegemonisk maskulinitet faktiskt inte är den mest önskvärda egenskapen i romanerna och

genom att synliggöra vilka typer av maskuliniteter som framställs i de tre verken kan vi föra en diskussion i klassrummet angående vilka egenskaper som faktiskt är viktiga hos en medmänniska. Läsaren kan dessutom fråga sig om det överhuvudtaget existerar något som kan liknas vid en idealman. Då analysen visar att en idealman kan se olika ut beroende på tid och rum kan vi dra slutsatsen är det inte är själva ”idealet” som är det eftersträvansvärda hos en elev, utan hur vi uppträder mot människor runtomkring oss.

Vidare forskning

Ett förslag på vidare forskning är att göra en liknande studie med annat material. Jag anser att det vore intressant att närmare granska den fullständiga serien Sagan om is och eld: *Kampen om Järntronen*; 1996, *Kungarnas krig*; 1998, *Svärdets makt*; 2000, *Kråkornas fest*; 2005 och *Drakarnas dans*; 2011 (ytterligare två böcker planeras att släppas – *The Winds of Winter* och *A Dream of Spring*). Genom en sådan studie kan Jons fullständiga resa analyseras utifrån ett genusperspektiv. Dessutom kan andra karaktärer vara intressanta att titta på ur ett perspektiv som hegemonisk maskulinitet. I serien finns ett antal karaktärer som ännu bättre svarar till den hegemoniska maskuliniteten så som Raewyn Connell presenterar den. Något som även är intressant är att göra en jämförelse mellan exempelvis *Kampen om Järntronen* och första säsongen av tv-serien Game of Thrones (första boken motsvarar första säsongen) och se huruvida hegemonisk maskulinitet porträtteras olika.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

- Alloway, Nola, Gilbert, Pam (1997). "Boys and Literacy: Lessons from Australia". *Gender and Education*. 9:1, sidnummer saknas.
- Connell, R.W. (2017). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Evans, Tania (2019). "Some Knights are Dark and Full of Terror: The Queer Monstrous Feminine, Masculinity, and Violence in the Martinverse". *Journal of language, literature and culture*. 66:3, s.134–156.
- Fathallah, Judith May. (2017). *Fanfiction and the Author*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Ferreday, Debra (2015). "Game of Thrones, Rape Culture and Feminist Fandom". *Australian Feminist Studies*. 30:83, 21–36.
- Green, John (2014). *Förr eller senare exploderar jag*. Stockholm: Bonnier Carlsen
- Guillou, Jan (2020). *Ondskan*. Stockholm: Piratförlaget.
- Hirdman, Yvonne (2001). *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber.
- Hirdman, Yvonne (1988). "Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning". *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 3, s.49–63.
- Langer, Judith A. (2017). *Litterära föreställningsvärldar*. Göteborg: Daidalos.
- Lundqvist, Ulla (1994). *Läsäventyr från när och fjärran*. Malmö: Bibliotekstjänst.
- Martin, George R.R. (2011). *Kampen om Järntronen*. Stockholm: Månocket.
- Morris, Sam (2019). "'Pain demands to be felt': Language and Power as Structures in John Green's *The Fault in Our Stars*". *Children's Literature Association Quarterly*. 44:2, 210–226.
- Newkirk, Thomas (2002). *Misreading masculinity: boys, literacy, and popular culture*. Portsmouth: Heinemann.
- Widén, Pär (2015), "Kvalitativ textanalys" i Andreas Fejes & Robert Thornberg (red.), *Handbok i kvalitativ textanalys*, Stockholm: Liber, s.176–193.

Internet

BBC (2019). *Explore the list of 100 novels that shaped our world.*

<https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/494P41NCbVYHIY319VwGbxp/explore-the-list-of-100-novels-that-shaped-our-world> [2020-11-26].

Brottsförebyggande rådet (2020). *Våld och misshandel.* <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-och-misshandel.html> [2020-11-26].

Skolverket (2020). *Begrepp och definitioner.*

https://www.skolverket.se/download/18.32744c6816e745fc5c321ae/1576850928881/begrepp_%20och_definitioner.pdf [2021-01-06].

Skolverket (2011). *Svenska.*

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjisp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26tos%3Dgy%26sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3> [2020-11-26].

UN Women (2019). *16 ways you can stand up against rape culture.*

<https://www.unwomen.org/en/news/stories/2019/11/compilation-ways-you-can-stand-against-rape-culture> [2020-12-08].